

Inv.

7

M 525
2468

P-86

EGY

PORLADÓ SZIV

LEVELEI.

IRTA

616

ROEOZ ISTVÁN.

NAGY-KANIZSAN,
WAJDITS JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1864.

ELŐSZÓ.

Egy feledhetetlen, nemes szivü barátunk emléke iránti tartozásunkat róttuk le, midőn e leveleket a t. cz. nagyérdemü olvasó közönség elé bocsátjuk.

Nem tudjuk, a halott emléke együtt él-e a szerelem halhatatlanságával, mely hevíté, oly szentül égeté?

Nem tudjuk, a szivben, melyért lángolt, él-e még, ki többé nincs jelen? — Hiszen sok lélek oly hamar felejt... sok sziv oly hamar kidobogja magát —?

De annyit tudunk, hogy szerelemtől drágább halottat még nem örökölt a föld!!

Porladó sziv beszél a még dobogó szivhez; megérti-e, Isten olvas a szivek és vesékben.

Legyenek e sorok az emlékezeté; míg az emlékezet él, él a halott is!...

, A szerző.

Ajánlva azoknak:

Kik szeretnek és szenvednek.

„Szépséged, mely oly szép s szelid,
Az égbe fel is követett,
S szemed alig hamvadt el itt,
Új fényt nyert a felhők felett“!

Lamartine.

„A nap alatt ily szerelem
Mint az enyém nem lángolt;
Ily temérdek gerjedelem
Egy kebelben még nem volt.
Szerelmei Petrarchának,
Abeilardnak s Didónak,
Szerelmei Juliának
Saint-Preuxnek és Sapphónak,
Mély szerelmek, nagy sérelmek,
Szilaj kínok, vad gyötrelmek,
De mind ez az enyimhez
Hasonlítva — semmi lesz.“

Kisfaludy Sándor.

Nem telni be soha égő vagygyal,
Tele lenni mindig égő lánggal.
Akkor is szenvedni, ha örülünk,
És egyre örülni, ha szenvedünk!
Egy könyért od'adni egy világot,
S a viláért nem egy rózságot.
Oltár előtt és a sirhantokon,
Egy forma szív-verés, egy fájdalom.
Égből vett hit... sirig égő remény,
Csak egy szóért dúzsból lenni szegény.
Imádkozni, a mi bút ad, azért;
Kint szenvedni egy-egy tekintetért.
Némán tűrni, a fájdalom ha sujt;
Kiinni, mit egy remegő kéz nyujt,
Legyen az, az öröküdv itala,
Vagy a habzó méregnek pohara...
Meghalni érte, avvagy általa,
S feltámadáskor sem ébredni fel,
Ha lelked nem kíséri angyala!...
— Ez a szerelem!... “

I.

1850. szept. 20.

„Angyalom! Irok, midőn te álmodol! Midőn abban a világban vagy, honnét engem száműzél! Irok, mert az fáj, a mit te meg nem értesz... a minek te angyala lehetél még csak néhány napja is, ha a menny kapuit önmagad el nem zárod.

Annak a romjain irok, a mit te építél — hitem és reményem romjain... A mi még nem régen is üdvöséget hitt s most a porban hever!

Te Syrénje életemnek! Ki csak azért énekeltél előttem, hogy a habokra menjek, hogy becsaljál a tengerre, melynek partjait többé nem látom... Honnét akarva sincs menekülés. Ha tudom azt, hogy csábéneked a siralomvölgyébe visz, — mi másként álmodtam s mi másra ébredek?!

My dear Ha tudom azt, hogy szemeidnek csak sugarat adtak az Istenek, de meleget nem... hogy szivednek csak dobbanása van, de nem érez... hogy arcod rózsája örvények felett nyílik, melyet a ki leakar szakítani, elveszett... oh Istenem, mi másként álmodom s mi másra ébredek?!..

Ha tudom azt, hogy kebled nem a remények kikötője, hanem vész, hol csak meghalni lehet... hogy szád mosolyán nem méz, hanem kínnok teremnek... ha tudom, hogy ajkadnak minden szava drága ár, melyért lakolni kell... hogy jelenlétedben nem hogy üdvözlne, hanem megőrül a lélek... mi másként álmodom?!..

Ha tudtam volna azt, hogy a két legtávolabb csillag egymásra ragyog, de soha egymást el nem érheti, — most meg volna szívedben az, mi legdrágább az életben — nyugalman!

Oh, ha tudom azt, hogy te halottak közt szeretsz járni, kiket eltemetél s nem élet vi-

rágzik nyomaiban . . . mi más lett volna sorsom?!

Érzed-e azt, a mit elvettél s többé vissza nem adhatsz?.. a mit az égbe emelél s most vele játszol... melyet oltáron hittem nálad, s lábaid alatt hever... Érzed-e azt, mit nem érezni kárhozat — hogy nyugalmam megtörted!..

Azt mondják: a szerelemnek mindig van tükre, melyben képét látja. Jaj neked, ha lelked e tükre hiven mutat; bele kell örülnöd, ha a kép előtted megjelenik... Gondold meg, hogy a szerelmet nem a kárhozatért alkotá az, ki mindeneket szeret!... *Teljesítő jel*

Te akartad, hogy legyen világ és lett!.. Te akartad, hogy álljon romban, és most romban áll a szerelem világa!! Nem tudom, hogy a romokon mi sejtelveid vannak?!..

Elérted azt, hogy megalkotott világodon uralkodál... Elérted azt, hogy világod romban áll... De egyet soha sem érhetsz el, habár félistene vagy is az elbukott világnak: hogy a romok szelleme hozzád ne járjon...

Én hozzám is jár egy szellem, int, hogy
menjek veled... s mennem kell, habár tudom,
hogy te vagy a világnak legbűvösebb, de
legcsalfább angyala!

II.

(Ahhoz, kit legjobban szeretek.)

1851. jan. 10-én.

Azt mondtad egyszer, halhatatlan leszek!
Hogyan? az égbe szállni szárnyak kellene,
s te összetépted lelkemet, mely még a porból
felemelhetett! Tudom, csak azért szeretnéd
halhatatlanságomat, hogy enlékezetem se
érje halál, s örök legyen neved dicsőítése!..

Ne büntess e vágygyal; egy esetben ohaj-
toma halhatatlanságot, ha a lélek többé nem
lát, nem sejt és nem érez... Minek az örök-
élet annak, ki képedet látva, csak a földi éle-
tet folytathatná?!

Kivánj halhatatlanságot virágnak,
mely öntudatlanul hervad... Elhullt könye-
idnek, melyeknek tükrében élettelen képe
ég az egykori boldog óráknak!.. Kivánj
halhatatlanságot magadnak, hogy végtelen

időkön át lásd azt, kit egy perczig sem akarsz látni; s ne nekem, ki azért halok meg, hogy semmivé legyek, s újra ne éljem a szerelem halhatatlanságát!....

Legyen halhatatlan az égbe küldött sohaj... az imádság, mely szerettünk üdveért emelkedik fel... Égjen örökké a csillag, mely ragyog, de nem érez... A nap, mely melegít, de maga hideg... A porszem, ha az egy világot hordja a boldogságnak... Legyen minden halhatatlan, de az ne, ki szenvedve hal meg azért, hogy újra szenvedve éljen!...

Azt mondják: a másik élet folytatása ennek, de Isteni alakban! Az én szerelmem tiszta, de kínteljes; ennek tehát ismétlődni kellene; ments meg Istenem a szerelem halhatatlanságától!

Ne kívánd hát azt, hogy meghalva, újra éljek!

Midőn egy időben a halálról beszélgettünk, azt állítád: téged még a halál is reszketve támad meg, mert szivedben ott vagyok

én, s egyért kettőt elrabolni nem lehet az élettől!.. Emlékszel-e?

Most féld a halált, mert állításod Isten látá, s ez tudja, hogy csak magad vagy!. Emlékszel-e?

Oh, akkor nekem valóban félnem kellene a haláltól te érted, mert én igazán érzem, hogy te vagy én... én vagyok te... A kettő egygyé lett, s az egy többé kettő nem lehet soha!... Emlékszel-e?.

Midőn virágfát adtam elültetés végett, azt kívánva tőled: első virágát tedd el, s ha meghalok — bár hervadva — dobd hamvaimra; saját virágaimból hadd legyen legalább em'ékem... Te azt mondtad: a virágot azért nem kedveled, mert rövid életű, s azt szeretnéd, örökké nyilnék, mint a szerelem... A virágfa kihajtott, virágzik, s szerelmed régen elvirágzott... Emlékszel-e?!.

Egyszer az ablakban ültél, én Vörösmarty „Merengőhez“ című versét olvastam

előtted. A tavasz első ibolyája volt kezedben, s szirmaidat tépni kezdted; akaratlanul is feléd néztem, s minden lehulló szirmomra sohajtottam: szerelmem... szerelmem... szerelmem... Te mosolyogva felelél: „szerelmed nálam eltéphetlen.“ S ime virágszirmom és szerelem egyformán lehulltak nálad... Emlékszel-e?..

Hányszor mondtad, mikép lelked egész világ, s felette én uralkodom.. Mily nagy voltam e koronával, egy világot látva birtokomban. S midőn a szerelemmel kormányozni akartam, vettem észre, hogy nem király vagyok, hanem Marius Carthágó romjain.... Emlékszel-e?

Midőn karjaid közt voltam, az üdvösség hangján sóhajtott: szerelmed egy és örök: ekkor éreztem legelőször, mi a boldogság? Dehogy, dehogy! szerelmed mindig meg volt osztva kettő közt! Ugy tettél, mint a nap a földdel, egyik nap egyik, más nap másik felét világítja és égeti!.. Emlékszel-e?.

— Oh, én mindenre emlékszem! s attól tartok, kívánságod teljesülni fog: még emlékezetem is halhatatlan lesz.....

E sorokra ismét azt írhatom: szív vegye majd a porladó szívtől szívesen.

III.

„Kevés bér te érted egy élet szerelme; de vigasztal azon tudat, hogy együttmegyünk el szivemmel, s a más világon is szeretlek.“

1851. máj. 29.

Ma szokatlanul korán keltem; ha már arczodat nem láthatom a Balatonpartról, legalább lássam a nap keltét. Hiszen a kettő egy én előtttem, mindig éjszakám van, ha beléjök nem nézhetek.

Ni, most kel.. már félig kint van arcza... minő világosság egyszerre?. hogy éget? ... ábrándoztam, — s midőn vágyaimmel feléd közelítettem, távolabb valál szivemtől, mint az a nap, a melyik az égen van!...

Ez a mi sorsunk!

Vágyban, képzeletben szeretni egymást. Könyezni szüntelenül; szenvedni kinosan egész életen át; álmodni és soha nem éb-

redni arra a világra, melyet ohajtunk...
 Megrepedni puszta álmakért a szívnek, s az
 a jutalma sincs, hogy a jelenlét néhány csepp
 könnyel megáldja, — oh ez több, mint embe-
 ri... Ez kárhoztató öntudat!

A napnak nincs távol a föld, mert pár
 másod perc alatt ide száll sugara...

A számkivetettnek elér sohaja, reménye
 a hon határaihoz...

Az üdvezülő hite közel hozza a mennyor-
 szágot...

Egyik földsark közlekedik a másikkal,
 ha egyébb uton nem, felhőkkel...

A hervadó virágtő reményében már ott
 van a messze tavasz...

Madárnál sebesebben száll a vihar... vi-
 harnál a napsugár... napsugárnál a képze-
 let, s még ez sem érheti be azt a távolságot,
 mit közénk ütött a sors!...

Minden távolság arányi ahhoz, mely két
 szív között van, melyek egymást szeretni te-
 remtettek, de boldogulni nem az egyesülés
 által... Ebbe belefárad a lélek, a képzelet, s

egyedül az járhatja be, ki mind a kettőt alkotá, a teremtető!...

Oh, mint zúgnak a hullámok itt közelében, míg én a napkeltét bámulom, mintha mindenik vést hozó fájdalom volna lelkemből..

felkiált Kérdem a habokat, valatom:

— Mi hírt hoztok? szeret-e, nem-e?

Egyik hullám süvöltve kiált:

— Szeret forrón, hiven, fájdalommal, feltékenyen a sírig.

A másik hullám zokogva felel:

felkiált — Szeretett, de már nem a te angyalod; felejtsd el, a szíven fél átok a boldogtalan emlékezet.....

Most melyiknek hidjek? egyik meggyőz, éltet, boldogít; a másik fenyeget, balsejtelmekkel kinoz. Talán szereti még a hullám is, s félti tőlem a föld legszebbikét?

Eh! félre csalfa hullámok, ne gyötörjétek. Elmegyek más jóshoz, hát ez ugyan mit mond boldogságomra?

— Ugyan kedves kis virágom, mond meg, *ke*
mikor volt itt? — kérdeztem közel a Bala-
tontól, a kis partvirágot. }

— Éjen három napja. Az ő ittléte, az én
születésem, — lábnyoma a bölesőm. Lené-
zett a földre, s lettem.. eljön ismét nem so-
kára, hogy szebben virágozzak.. s eltávozik,
hogy elhervadjak, — szólt a kis ingó virág-
szál..

Istenem! a virág után virág terem! Min-
denütt ott van a merre járok, gondolkodom;
fűben, fában, virágban, csakhogy mindig
lássam. és soha el ne érjem.

Mindenütt látlak én drága életem, s mi-
dön be akarlak közelíteni, eltűnsz, mint az
álomlép, mely sejtelmet és kint hagy maga
után...

Álmodom az életet... S életet akarok
adni az álomnak!...

„A mi sorsunk mindig távol lenni,
Mindig égni, s nem hamvadni el.“

IV.

.Feléd nyultam; s csak mikor a
tővis megvérzett — vettem ész-
re, hogy nyíló rózsabokrot érin-
tettem.

1851. jan. 5.

Fel a magasra, fel!

Ha a lélek már oly közel uszsa az eget,
a porhüvely is hadd emelkedjék. Hiszen, a
földön veled úgy sem találkozhatom!

A két lélek majd az élet után rokonúl...
mint mikor kétféle himpor összeszáll az eltű-
nt virágszirmokról...

Orf. ~~~~~ Oly régen vágytalak látni édes Csobán-
czom! te a zalai hegyláncznak féltett kincse,
hol a romokon megpihen a képzelet, s be-
szódbbe ered a siró szellővel, mely a hősök
hamvait járja!

Igy ni!

Leülök e romra; s elmélkedem, valjon a

dicsőség éle tovább, vagy az idő — a századok??

E két világ egyszerre fog leroskadni!

És a szerelem?

Ej! már megint hol kel fel itt ez a csillag? hiszen azért jöttem ily messze, hogy ne lássam ragyogását, mert azt mondják, némely csillagokat csak bizonyos távolságig lehet látni, s azután eltűnnek a láthatárról!

De a szerelem csillaga mindenfelé elragyog, egyik földsarktól a másikig; én is egy világrészt utaztam át, míg e romokat feltalálhatám, hol örökéletet kértem az égiektől..

— S ki vagy te, ki ennyire lekötöd lelkemet?

— A romok titka — szerelem; elvérzett hősym fölé jöttem el ragyogni!...

Egek Istene! tehát hiában futok s kerülöm képedet szerelem; a romokon is találkozom veled, hol meghalva hittem az életet.

Menjünk még alább; még beljebb a romok közé, hol a pók szövi szálait, vagy legfeljebb penészvirág nyílik. Hol örökös az éj-

szaka, mióta a kard megszűnt pengeni a di-
csőségért.

No itt vagyunk!

ruha Isten veled fel-világ! ilyen sötét kell ne-
kem, hol a hamvak felett a képzelet hábo-
ríttlanul mereng... Elhagytam a gondokat,
mert elhagytam az életet; oly édes itt a nyu-
galom.

A mint a sötétben merengtem, — pilla-
nat múlva világosodni kezd a romüreg.

Mi ez? ide nem hat le a napsugár? ál-
modom, vagy szemeim már annyira meg-
szokták a fényt, hogy itt is kell látnia a kő-
darabok felett?..

Dehogy! dehogy! lehoztam magammal
szívemet;... ez világít itt képeddel!...

Mily jó volna sokszor szív nélkül utazni
a szerelemben!

Menjünk vissza tehát a felvilágra; minél
alantabb, annál kínosabb; s úgy sem lehet
téged elhagyni szent szerelem, mely minde-
niütt jelen való vagy, mert Istentől lettél s a

szív csak azért fogad magába, hogy legalább legyen benne valami isteni....

No, most fennt vagyunk újra a napsugáros világon, azzal a tanúsággal: ha a szív lefelé megy a föld mélyébe, oda is magával viszi képét.

A sírba is?

Oda is!

Nem telni be soha égő vágygyal;
Tele lenni mindig égő lánggal.
Akkor is szenvedni ha örülünk;
És egyre örülni, ha szenvedünk...
Egy könyért od'adni egy világot;
S a világért nem egy rózságot.
Oltár előtt és a sírhantokon,
Egyforma szívverés, egy fájdalom...
Égből vett hit... sírig égő remény,
Csak egy szóért, dúzsból lenni szegény.
Imádkozni, a mi bút ad, azért;
Kint szenvedni egy-egy tekintetért.
Némán tűrni, a fájdalom ha sujt;
Kiinni, mit a remegő kéz nyújt,
Legyen az, az örökdíj itala,
Vagy a habzó méregnek ipohara....

/Meghalni érte, avvagy általa;
S feltámadáskor sem ébredni fel,
Ha lelked nem kíséri angyala; . . .
Ez a szerelem! . . .

V.

1851. jul. 9.

Kertemben vagyok. Alig fél órája, hogy a nap ébren van. A lég oly lusta, oly szelöltlen, hogy a Balaton csendes danája ide hallik, a mily nyelven szokott beszélni, midőn előre érzi a jövő órák zaját.

Az éj minden kis levelet, fűszálat megezüstözött, csak úgy csillog, csak úgy ragyog ... S a lepke oly fáradtan repül, mint a szenvedő szerelem!.. Mintha szárnyain könyeit hordozná, pedig az éjszaka áztatta meg, hogy a virágok felett csendesebben szálljon el!...

A madarak levél árnyában pihennek leeresztett szárnynyal; mert már is oly meleg van, a sugárérintésre az érzékeny virágok becsukták kelyheiket.

Testvéred azt ígéré, ma meglátogat bennünket, s mit küldjek tőle, ha virágaimat

nem; a virág egyik legszebb ajándoka az emlékezetnek.

— No édes virágaim, melyőtök akarja őt látni? a melyik legszebb, legjobban hasonlít hozzá, — azt szakítom le, azt küldöm el, — beszéltem csendesen virágaimmal, míg lelkem ott lebegett feletted, mely azon harmattól is félt, melyet fáid lombjai szeretetből vállaidra ejtenek.

— Én elmegyek hozzá; én éppen olyan vagyok, miként szemei; hadd nézzen rám s legyen hervadásom az ő körében, — szólt elsőben is a buzavirág, melyet a mezőről éppen azért ültettettem át kertünkbe, hogy mindennap lássam szemeidet.

— Engem törj le; én ajkaim születtem, visszamegyek meghalni születésem helyére, — kiáltott rám a piros rózsabimbó, s mivel igazságot beszélt, letörtem a halálnak.

— Arczán termettem a legszebb gondolatból; ne hagyj itt árván, egyedül; nekem is édesebb a hervadás, ha újra láthatom, --

esengett a fehér thearózsa, s leszakítám testvérje mellé.

Igy ment ez tovább is!

Utóbb majd minden virág hasonlított hozzád, s ostromoltak: fűzzem őket koszorúba, mind hozzád készültek elhervadni; hozzád, az élet tavaszának legszebb virága!..

A koszorú készen van! fogadd virág testvéreidet meleg szívvél; ha már érted meghaltak, legalább a hervadásban tartsd meg őket a szerelem emlékezetének!!

— — — — —

Estve 10 órakor.

Midőn e sorokat írom, virágaimat megkaptad; igaz, értéke a virágnak csupán nyílásában van, — de a szerelemnek egy szírom is világot ér, ha azzal emlékei vannak összekötve.

Az a kódarab, melyet gyűrűmben hordozok néhány óra emlékeül,—többet ér előttem mások gyémántjai, gyöngyeinél; még mi magunk is csak annyit érünk, mennyit lelkünk ér, — és sem többet, sem keveseb-

bet. Lélek és emlék aranyozzák meg a szerelem világát!...

De hagyjuk ezt!

Ma egyik balatonparti ismerősömtől levelet kaptam; szomorított csak, de kétségbe nem ejtett.

Új tükör ez előttem, melyből látom, mennyire törnek ellenem, s össze akarják rombolni alkotott világomat.

Mint a pók szövik a hálót.. mint a hernyók rágódnak üdv és boldogságom lombjain...

Oh, ez a falánk, irigy had! mely nyíltan támadni gyáva, s alattomban égis emeli a rágalmakat... Mely gyűlölni erős, de magasztalni szűkkeblű... Mely maga is szerelemben ég, s más szerelmét lábbal akarja tapodni... Magáért imádkozik s másban az üdvösséget is szertezúzni kész... Ez a gyáva had, a mindennapi élet fullánkjával; mely gyenge szemekkel napba akar nézni, s erénytelenségben erényt követel... Nincs szive és érzelmeket negélyez, nincs lelke, s röpielni vágyik

... Eget kér, de az érdek földhez köti, s a
sár miatt nem látja a mennyországot...
Mely oltárt emel, de soha nem áldozik, s egy
házi Istene van — az emberszólás... Iacze-
ra viszi a legszentebb titkot, s maga bü-
nös, de meg nem bocsát... Magasra jöf-
feszkedik, de törpe marad... Sima kezét
nyújt, de elárul, s megcsókol, míg kezében
tört rejteget... Oh, ez a had tör ellenem!..

Azonban mit árt nekem ilyen ellenség,
midőn arczod az én villámhárítóm, s erélyem
és tiszta gondolataim, tetteim mind meg any-
nyi mennykövek...

Nem félek tőlök, csak te szeress, kívánva:
békítsd ki anyád lelkét.

*De a mennyország
nyit - de a mennyország
György Gárdai, 1890
Kecskemét, 1890
Kecskemét, 1890*

VI.

1851. aug. 1.

Régen láttalak, s ez már maga elég arra, hogy a szívnek fájdalmai legyenek. Hozzáni nőtél, mint az árny a testhez, virág a földhez. Általad gondolkodom, hiszek és remélek!...

Ezért örökkévalóság nélküléd minden percz, s az örömet akkor ismerem, midőn szemeidnek mindenhatósága megáld.

Ellő Midőn utolszor megszorítottam lezedet, *de befel* jól tudtam, hogy nem sokára ismét látni foglak, — s még is minő fájdalom, mily kín fütött rajtam végig, épen mintha az élettől kellett volna búcsút vennem.

Oh, hiszen te életem is vagy nekem, szenvedő, fájó életem!

Nem csodálom azóta, a zöld levél ha elszakad ágától, részketve hull a földre alá. A hulló csillag azért hal el már féluton, mert

eszébe jut a fényes mennyország... s hogy a tavasz és sugártól meg kell válnia!..

Mindezt átéreztem.

S valóban sajátságos, hogy a mező nem liliomos nélküled... a szellőnek nincs hangja... A felhőnek könye... S a sugár örömebb pihen a földön, hol nyomaidat látja... Kedvedért dalol a bokrok szentje; jön meg a tavasz és a nyár, s átalakul a tél, hogy soha hervadás ne érjen!...

Bár merre menjek, gyászt találok ott, *gyász*
a hol te nem vagy, s ragadjon bár a véletlen *véletlen*
a legzajosabb körbe, hol a kedv és mámor virágai teremnek, — én mindenütt a boldogtalanság számüzöttje vagyok!!

Ki magyarázhatná meg, mi az a szerelem?

A lélek elmélkedik felette, a sziv keresztül dobogja, s még is megfoghatatlan marad örökké, mind az, a ki teremtette...

Midőn azt hiszszük, keresztül úsztuk a feneketlen, mesés tengert... láttuk szörnyeit, hallottuk syréneit... már a parton vagyunk, — — ekkor törnek össze a hullámok!...

A ki a szerelmet megmagyarázza, — az
soha sem szeretett — — — —

Tegnap temetésen voltam.

Téged is érdekel a halott, mert életében
sok jó órát töltött veled, megosztá örömeit,
levelei ott vannak szekrényedben, minden be-
tűje az igaz léleknek tükre; sirasd meg ba-
rátnődet.

Megszünt szeretni, féltetni és gyűlölni;
nagyon keveset adott neki az élet, annál töb-
bet várhat a mennyországtól.

Kinek nehéz volt sokszor egy óra, egy
percz, — nem nyomja a sírhalom, mert a föl-
det megáztatá az utánna ömlő könnyözön.

Szebb letört virágot nem láttam; most
sem tudom, szemfödője volt — e fehérebb,
vagy arcza, melyen néhány nappal is ezelőtt
az életnek legszebb rózsáját csókolta a sz. lőí
szeretet?

A mi szívére volt írva, elég lesz az sírkö-
vére is — hogy: igaz volt. E két szónak nem
kell arany betű, a nélkül is eléggé ragyog-
nak... S ha megtudja a kő, mily nemes po-

rokat őríz? hogy a sziv, mely alatta van, a honszerelemtől nyerte dobogását... kérni fogja az időt, adjon neki is öröklétet, mint a halott lelkének.....

Valóban megrendül a lélek, midőn a földnek ugy is kevés angyalai közül — egyet-egyet a másvilágnak kell adni... Midőn azon életet veszi magához az Isten, mely áldása volt a földnek... még nem is nyílt a boldogságnak, már eljegyezte a szemfedő a hervadásnak...

Pihenj elszállt angyal!

Álmadd meg a boldogságot, örömöket, melyeket élned nem lehetett. Az égiek benned újra megszeretik a földet. Könyeztem én helyetted is, s egészen mindegy! mert a könnyeket is te adtad szemeimnek.

Ha mégysz majd a temető mellett, nézd meg azt az emlékkövet, a melyik meghajolva áll, mert nem bírván a fájdalmakat, — ez is reá akar omlani sirjára.

Jöjj, jöjj el!

Hozd el szép szemeidet, hadd legyenek a
sírnak is csillagai...

Hozd el szép arcodat, hadd tanuljanak
tőle nyilni a hamvak virágai!...

VII.

„Szenvedés az élet; midőn öröme-
imre vártam, — kicsordultak kö-
nyeim “

Zsigmond
1851. Sept. 6. Kassa

Tudom, e soroknak is egyedül annyi ha-
tások lesz, mint fájdalmaimnak, melyek vig-
kedély és mosollyal fogadtatnak, — de lelki-
ismeretem parancsolja, hogy irjak, s tennem
kell.

Hogy fájdalmaimmal nem gondolsz; hogy
szenvedéseim, melyek mult évben is szentek
voltak előtted — közömbössé váltak, — ez
csak fáj, de nem ráz meg. Hosszu ideig tartó
hűség, vak szerelem, porba hullt remények,
ily jutalomra várhatnak! hanem szerencsés-
nek hitt jövőm, annyi ábránd, hitem — e nyo-
maidra szórt drága virág, — boldogtalanság
és szenvedés így jutalmaztassanak attól, kit

mindenemnek hittem, — — ez fáj, ez össze-
zuzza lelkemet.

Oh, ha tudom, hogy imádságom, rajongó
vágyaim, imádásom, nevem feledve lesznek,
— nem kérem a tavaszt, hogy legszebb vi-
rága érted nyiljék; a hajnalt, hogy áztasson
meg harnatjával, mert féltettem hervadásod
a szerelem lángjai közt. De legyen! a sziv,
mely visszaálmodja fájdalmait, mely azért do-
bogott, hogy megismerje a csalódást, — nem
akarja a multat megrabolni virágaiért; ma-
radjanak emlékezetemé, mely felett most is
képed lebeg...

Látom, mi vár rám? összeomlásom nem
lesz mindennapi; csak a kis felhők hullnak
le, s foszlanak szét esőcseppekben, — míg a
nagy, nehéz felhő mennydörgéssel jár, s e felhő
— szerelmem!

Azonban te ne rettegj! Petőfiként: a vil-
lám csak tölgyeket sujt s nem virágokat!...

Mást tán vigasztalna, boldogítana e hosz-
szu hűség, e véget nem ismerő szerelem, —

előtted téli nappá vált, melynek meg vannak sugarai, de nem érzed melegét..

Ha belátok a jövőbe, — magam mentem meg az égő házat, s legalább két évet életemből.

De ezt sem panaszlom!

Legyen minden napom fáról hullt levél, melyet szerelmed elragadt; úsznak a levelek a habon, s a fa áll levél és virágtalan!...

Ne vedd rossz néven szenvedő arczomat: én nem tudok fájdalmat titkolni. Hiszen, a tenger is felbőszül és hullámszik, midőn gyöngyeit megrablák!...

Azt kérdezted, látlak-e még?

Igen!

Körödbeni megjelenésemet vedd szerelmem nem muló küzdelmének; csakhogy a szerelem már nem napsugaras tavasz, hanem romokra jár!..

A fecske, midőn ősszel elhagyta a tájt, mindent hervadásban látott, — de azért visszahozza a tavasz reménye; s csak midőn

meleget, virágot, lombot nem talál, — reped meg szive....

A távollétben még inkább érzem, mikép a láncz szakíthatlan; alig néhány órája láttalak, s már nincs nyugalmam, s örökélet minden pillanat.

Boldogságomban van az én boldogtalanságom; s bár érzem, minden percz örömét drágán fogom megfizetni, — a szív még is dobog... a lélek még sem szünik meg árnyad lenni; kísér, lát, hallja hangodat. Ketten képviselitek bennem azt, a mi halhatatlan!...

Nem ilyen voltál akkor, midőn lelkedet megnyerém; enyim volt szellemed, minden gondolatod; s most? alig ismerek rád; a szerelemnek csak himpora van már lelkedén, méze, illata nincs... A mit öröknek hittem benned, az halandó lett... Szerelmed halála, halhatatlansága fájdalmimnak...

De így kell nekem!

Még a szerelemben is van határ, s én azt soha sem ismertem; felülemeltelek a földi légkörön, hogy közel légy az éghez, mert a

szerelem csak addig ad valódi boldogságot,
 míg az Istenséggel rokon.. vágyaim szárnyán
 hordoztalak; reményeimnek valál egyedüli
 világa... most reszketve nézlek a magasban,
 mint a néphit azon csillagot, melyről azt sem
 tudja, melyik perczben hull le. — — —

Igy kell nekem!

Magam alkottam poklomat, — megérdem-
 lem, ha benne szenvedek.

Ritkábban foglak látni; ha boldogságom
 nem is, tán idővel nyugalmam visszajő?

De nem lehet!

Olyan a tiszta szerelem, mint a nap; ha
 elhagyja is a virágokat fájón, szomorún, —
 néhány óra múlva megint égeti, rajtok ra-
 gyog.

Fáj nekem sok, mondhatatlan sok! de a
 fájdalmakat csak azon fűszálakon fogod meg-
 érteni, melyek emlékül majd felettem inga-
 nak.

Ez is jogos!

Ha már örömet adál — — te add a fáj-
 dalmakat is!..

VIII.

1851. oct. 20.

Minél beljebb megyek az időbe, annál jobban gyötörnek a szenvedések; a világnak is vége lesz, s e szív nyert volna jogot, túlélni kinjait?

Azt hittem: szabadulni fogok; dehogy, dehogy! olyan az én lelkem, mint a diófa: minél többet verik, annál több gyümölcsöt hoz...

Midőn aludni megyek, s feledni akarom a világot, legalább álmaimban, — nem lehet folytatása ez az életnek, s megesik, hogy ilyenkor jobban éget emlékezeted, mint midőn ébren vagyok.

„Szabadulni, szabadulni“!

Hányszor kiáltottam már fel; hiába! varázsod bűvös kör, midőn elkezd szállni rajta

lelkem, legfeljebb oda ér vissza, honnét elindult, de ki belőle, soha!...

Van rá eset, kergetem az örömet, mint gyermek a pillangót, s tán ha megfoghatnám is, addig élne, míg szívemhez szorítanám.

Az én örömem délelőtti, s fájdalommal délutáni árnyék; az mindig fogy, ez mindig nő — tán siromig....

Azt mondad egykor, angyala életemnek! „egy szavad kell, s én hiszek neked, mintha oltár előtt hallanám; mintha kinyílt égből szállna hozzám minden szó... Elég tőled egy pillantás, egy sugár szemedből, mely lelked tüzét árulja el, s utánnam zudulhat a világ, és én még is hiszek benned.“

Egy szó? mi kevés lett volna ez!

Nem egy szót, de odaadtam lelkem oly tisztaságában, a melynél fogva joga van égbe vágyni... Szívemnek minden verését, a melyet földön senki nem hallott... Nyugalmat, mely oly drága a léleknek, mint maga az üdvösség... Könyeimet, melyekről azt mondják: a szerelemnek egy gyöngye van, s

ez a köny... Ez még mind kevés! nézd itt van nevem, mely tisztelve volt... Itt van a hír, mely az üdvösség után legmagasabbra emeli az embereket... Koszoruimból a hervadt levelek, melyek után őrjöngni szokott a világ, s belőle egy tört parány annyit ér, mint a királynak koronája... mint az égnak a nap... Mely ha a homlokot érinti, szentséggé válik; mit az utókor tisztelve imád... mely alatt könnyebben nyugszik a halott; örök fényben jár az élő... Ez mind előtted a porban! Nem egy szó, de egész életnek világa érted, — — — s mi a jutalom? várom a kárhozatot, mely el fog ejteni változó szerelmeddel.

Te a szerelmet azért élted át, hogy felledni tanulj, s könnyelműségben fussanak el a perczek, melyek különben nyomni szokták az életet.

Nem jól fogtad fel ez Isteni szikrát!

A szerelem azért van, hogy adjon reményt a kétségbeesésnek; gazdaggá tegye a koldust, megáldja a boldogtalant.. Midőn

Isten a szerelmet, az élet ez aranszálát alkotá, — egyik végét a sziv, másikat az éghez kötö, hogy közel legyenek egymáshoz, — s midőn a sziv a kínok közt merülni akar, az Atya felemelje magához....

A szerelem nem időtöltés, hanem iránytű, mely az élet zajában, hullámai közt megmutatja a kikötőt, hova vágyunk...

Nem könnyelműség ez, melyet azért ölünk magunkra, hogy mint hamis tükör hízelegjen bájainknak, — hanem oly erő, mely leküzd minden hatalmat, levetkezik minden sárt, azért, hogy méltó legyen nevére s a boldogításra.... Nem könnyelműség, mely odébbreppen, mint a szellő, hanem sokszor terhes felleg, mely magában hordja villáma-
it... Édesen csíp, mint a méh, de önmagának halálával....

Nem azért van a szerelem, hogy elrejtve égjen, mint a felhő alatti csillag, hanem hogy lángba borítsa a világot, a hideg ég-sarktól Núbia forró homokjüig.

Az még nem szerelem, ha a sziv vala-

mely képet magába fogad, pusztán azért, hogy bizonyos ideig maga ne legyen; hanem megtartani e képet örökre, áldólag, üdvöztve; s elvinni oda, hol már nincs féltés és gyűlölség, s honnét még nem kelt ki senki az istenemberen kívül... elvinni e képet a sírba — — — ez a szerelem!....

Tudsz-e így szeretni?

IX.

Csakhoggy feledhesselek, kívágtam
a fát, mely alatt valaha pihentél;
s most minden gyökere száz galyat
hajt, s minden galynak száz és
száz levele nevedet suttogja...

1851.

„Maradj el árny! ne üldözz minden léptemen.”

Hogy lehet az, midőn a szerelemnek napja sem ragyog, s látom huzódni az árnyat utánnam.

Oh, bocsánat! nem árny az; a te emléked játszik körüllem...

Gyertyám égett; sétáltam szobámban; kint olyan holdvilág, a szegény ember megolvassa térdén napszámát, melyért egész napon verejtéke hullt.

„Ni, ni! mi fényes alak! — kiáltottam fel. — Most a légben... most ott van a falon.... Ha távozom, felém jön, ha feléje me-

gyek, ő távozik, soha sem érhetjük be egymást!...

Eloltom a gyertyát; sötétben még élénkebb, még elragadóbb a látvány.

„Mi ez“? sohajtottam fel.

Oh, bocsánat! ne higgyetek kísértetet; lelkem rajzolta képedet....

Mennyi fényes bogár?

Ilyenről regélt nekem annyit édes anyám; mintha csillaggal volna beszegve az egész ut. Nem tudom, az égre nézzek-e, vagy a földre, annyi fény... annyi varázs?... 4

No, vegyünk fel egyet.

Bocsánat, hisz' ez porszem...

No, másikat!

Ez is porszem...

Azt mondják: te mentél erre, azért ragyognak, azért égnek...

— Megbűvölt valaki te kinyílt rózsaszál?

— Kérdeztem a virágok ékességét, — most mentem erre, bimbó valál, s már egész pompában kitértad kelyhedet.

— Rám küldte a hajnalt; rám izent a

harmat által, s én önkénytelenül hódoltam a föld „legszebb virágának,” — szólt a rózsá illata.

Oh, tehát a virágok felett is te uralkodol, nem egyedül a szívek felett?!

— Szállj el madár ablakom alól; dalod oly szívig ható, mintha a boldog idők hurját pengetné az emlékezet... Hess el édes madaram, ne dalolj.

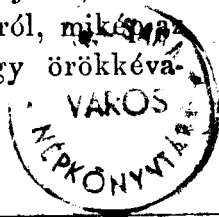
Egyre zeng az édes ének, a bűvös-bájos hang; melyet meghallva, szégyenülten hallgatott el a csalogány.

Kitárom ablakom; nem szűnik a varázs zene.

— Mi ez? — kérdeztem a lombokat. —

— Egykor kedvesed beszélt e helyen — feleltek — s a viszhang, mely itt lakik, eltette szavait, szíveket vigasztalni.

Igy vagyok én mindenütt, a merre járok, kelek, látok; fű, virág, lomb, sugár, árny és lég rólad beszél, nem hogy feledjelek, hanem inkább meggyőzni lelkemet arról, miképen Istenségen kívül van még egy örökkéva-

lóság: az igaz szerelem, mely megszületett Romeó szívében, s tán akkor lesz vége, midőn a földön nem talál szivre, mely méltó volna arra, hogy egy Julia égjen érte!...

Elég volt pár pillanatig az emlékezet; úgy megviseli ez a szívet, mint a tüzhányó-hegyeket a kitörés.

Nyugodjunk le!

Itt olyan szép a pázsit; csendes szél lengedez; altass el édes fuvalom.

Behunyom szemeimet; szívem lassabban kezd verni, — de a lélek munkálkodik — — ébren álmadom.

Tudod-e, mi az az ébren álmadás?

Midőn a szív többé nem magáé; a lélek oda jutott, honnét csak előre lehet menni, de fájdalom s kinszenvedés nélkül vissza soha... Midőn egy percért odaadsz fél életet, egy mosolyért minden birható boldogságot... Midőn az ábránd édesebb a valónál, s látod a mennyet jobb, a poklot balkéz felől, s ennek rontasz, mert egy kéz int feléd; melynek tán melegét érezéd... Ilyen percekben, szóval

midőn szerelmes vagy, szépen behunyod szemeidet, s még is látsz... eloltod gyertyádat, s mégis világos van, mert ő mindig ott van feletted... Jól tudod, hogy ébren vagy, s nem bírsz felkelni; jól tudod, hogy álom környékez, s nem bírsz elaludni... az álom és ébrenlét közt lebegsz, mint két egyenlő erejű mágnes központján a vasdarab... Előtted ki van tárva a mennyország, s érzed földönléted, s midőn a porhoz akarsz nyulni, angyalod szivütése visszatartóztat... Midőn szabadulni akarnál, nem tudsz, mert le vagy kötve oly láncz czal, melyet a két sziv együtt dobogása alkotott, — s midőn azt hiszed, a láncz rád nehezült, épen akkor vagy szabad, mert az emlékezet pillanatra elhagyta játékát lelkeddel....

Látni őt, de nem karolhatni; sejteni, de nem birni... Ez az ébrenálmadás...

Istenem, de sokat álmadok én így!!.

X.

1851. szept. 27.

Nagy szerencsétlenség, midőn két szerető
lelket egyedül az emlékezet köt össze.

Hinnem kell, hogy szeretsz, s még kezeid
sem szoríthatom meg.

Értem ver szived, de nem hallhatom do-
bogását; legfeljebb a két lélek kísérti egy-
mást; találkozik, mit emberi erőnek megaka-
dályozni nem lehet; kipattanik belőlünk ez
Isteni szikra, s a hol találkoznak, ott kezdődik
a halhatatlanság....

A föld elválaszt, de az ég összeköt!

Kint őszi képek, s itt bent körülöm oly
zord tél, szinte fázni kezdek. Dermesztő ez az
egyedüliség; ha képzeletem nem játszik oly-
kor a lefolyt napok emlékével, — azt hinném,
megállt az idő. Semmi zaj, vidító öröm, mi
villanyozna. Ablakom előtt hull a sárga lomb;

no, ez meg igazán szivmetsző; oly nehezen bucsuzik, válik meg, hogy az ág szinte lenyújtja utánna karjait...

Hányszor gondolkodom: találkozás nélkül mint értenénk meg egymást! ha irok, minden betű áruló lehet; megcsal a papír, mely az ártatlanság színét hordja. — Midőn a lélek sorokba öntötte magát, többé nem magáé, hanem a véletlen uralkodik felette. A betűkben odaadta szabadságát, nyugalma, titkait. Meglehet az ember, ki szíveire borul, magasztalja eszméimet, szeret, — megtudva iránytadó vágyaimat, — gyűlöl, megkövez, s a szerelemért kigyója lesz a barátságának!. Visszahuzódik a tisztelet, tartózkodó lesz a bizalom, és sokaknak hite éppen azon törik meg, a mi leginkább építi azt — a szerelmen!..

Mennyi kin ez? mi nehéz helyzet!

Embertől izenjek angyalnak?

Nem tanácsos! meglehet ő is mennybe vágyik... S midőn megközelíté az angyalt, akkor lett ördögömmé...

Galambtól izenjek galambnak?

Veszélyes! a galamb előbb érinti a léget, mint téged: ez megtud mindent; az emberek beszívják, s egyszer azt vezzem észre: szívem magára zúdíta a világot.

Ha már a lombok ugy is susognak, megtanítom ezeket — gondoltam sokszor, — s ha te árnyokban pihensz, megtudsz tőlök mindent.

Igen, ha magad volnál a világon; más is mehet aombok alá, ezek elnéznek s annak vallanak szerelmet, ki tán más karján eped?!

Elég beszédes a patak kertet alatt; erről már felteszek annyi kegyeletet irántad — tőnlődtem — a két szív között igaz tolmács leend. Minden viráglevél lesz egy-egy betű; ráhullatom az üdvőség abc-jét, s pár pillanat alatt olvasni fogod, a mit érzek, gondolok, hiszek és látok?!

Nem mertem tenni! a patak elolvassa az írást, s ha leszded is a betűket kebléről, a titkot magával viszi anyja — a tengerhez; ezt jobb szereti nálam; kivall neki mindent;

ettől megtudják a partok, onnét vissza hozza a szél, s mikor békén álmodom, épen akkor beszél róla az egész világ!...

Rábiztam pár szót a légre; érintsen, értsd meg tőle vágyaimat; nem mer érinteni — panaszlá, — hát ha letör, hiszen gyengébb vagy a virágnál...

Fel akartam kérni a napot, a mint meglát, azonnal illessen meg sugarával, beszéljen veled... gondold csak!... nem is képezed mi sül ki az egészszből?... no, találj el! merő irigységből volt ellenem; azt mondá: nap, nappal nem társolaghat!...

Álmadni, s nem birni.

Reményeket melengetni a sziven, s e messze tengeren a kikötőt sem látni!

Örökös harczban lenni a vágygyal, de nem győzni!

A bú, gond sivatagjain bujdosni, hol a szemsugár mennyei jelenés lehetne!

Közel lenni a tengerhez, s meghalni szomszárjában.

Elhagyatva, szüntelen keresni az ígért földét, hova ajkadról pár szó elvezetne.

Elfogyni hitben, vigasztalásban estvéneként, mint a hold; másnap megújulva kelni fel, hogy a változás újra kezdődjék!...

Azért sírni óránként, hogy a szív könnyebbedjék, mint eső után a nehéz felhő...

Ismered-e ezt a kint? fel tudod-e fogni ez órák súlyját!

A hímporok találkoznak, ha máshol nem, a légben...

Virág — virágra hajlik...

Felhő ölelkezik felhővel...

A madár megtalálja párját.

A természeti erők mind összehatnak, hogy felbomlás ne legyen.

Sokszor egyesül még a bú is az örömmel...

Könnyel a mosoly...

De egyesülhet előbb tűz és víz, e két elenséges elem...

Csak mi nem soha! soha!... —

XI.

1851. oct. 16.

Tegnap érkeztem meg utazásomból; néhány napig tartott, s még is mily mondhatatlannak tetszett a távolság, mely elszakasztott!... mily hosszúnak az idő, melyben a megszokott kedves vidéktől távol valék.

No, most itthon vagyok, mint Columbus, kit rablánczra vertek azért, mert egy újvilágrészt fedezett fel... Utamban én is rátaláltam a hit mesés szigeteire, melyek mind arról győztek meg, mikép emlékezel reám, szeretsz, hű fogsz maradni...

S mit nyertem jutalmúl e talált drága világrészért? Még jobban lánczra vert a szerelem...

Columbnak sötét börtönét megvilágítja azon tudat, mikép uj, szilárd pontot talált, melyen az emberiség a vallás, tudomány,

miveltség bölesőjét ringathatja, s az Isten napja többé nem rideg földgöröngyre száll, hanem a szellem által meghódított paradicsomra...

S mi világítja az én börtönömet?

Hitem! Szemeidnek világa, mely mindig ott ragyogott még, hol életemben sötét volt.

des Oly édes tehát a lánczot hordani, mit a szerelem rám fűzött, tudva: te tőled függ a szabadulás órája; s te akarod ezt, mert minden akarotodnak anyja a szerelem...

Vagy ha nem szabadulhatok; ha megfeledkezel, kinyitni börtönöm zárát — édes nyugalommal várom a láncz megváltóját, a — halált, azon reményben: hogy az élet átadja neki képedet; tehát újra látlak... Képed megindítja a szivdobogást; tehát újra élek... A kiért meghaltam, az támaszt fel, hogy többé soha meg ne haljak....

A tengerész iránytűt használ, mely megmutatja éjszak és delét, mely kikötőbe vezérli,— én utamban szokott csillagomat választottam vezérfényül, mely soha meg nem esalt suga-

rával; ragyogott is, oly szépen ragyogott, mintha sugarán az égbe akarna emelni.... Mit beszélek? hiszen e fényes csillag te valál, felszálltál az égre, hogy utamban is láss; s ha te égben vagy, hogy mehetnék én oda, midőn a sors már régen kimondta: mi soha együtt nem lehetünk!...

Üzziük egymást vágy és lángban, mint a nap az éjszakát, a nélkül, hogy világteremtése óta valaha egygké lehettek volna!...

„Te vagy a nap én az éjjel,
Teljes-tele setétséggel;
Ha szívünk össze olvadna,
Rám be szép hajnal hasadna.“

Igen! ha összeolvadnánk? kéz-kézzel; szív-szívvel; ajk-ajkkal; dobogás, a kebelben rokon dobogással..... Lehelet-lehelettel.... Így szép hajnal hasadna rám! De midőn millió mértföldök távola adhatja az összeolvadást, — mi remény ez? Épen olyan, mint a nap az égen van, s a földön olvasztja a fagyot... A napsugara a földre száll; s ki-mondhatná még is azt, mikép valaha egyek

lesznek? ha csak az alkotó újra nem gyurja a világot?!

Én azon emberek közül való vagyok, kik a remény távesővén néznek a messzeségbe; ott látják a valót, s ha magok közelítnék feléje, mindig távolabbra látszik. Int, csalogat; de beérhetlen; fénylik, játszik, lebeg, de alakatlan, mint a délibáb... melynek az az egy érdeme van, hogy — csal!... hiteget!...

Most tanultam meg: a távollét mennyire erősíti a szerelmet? Ugy vagyunk vele, mint a föld a nappal; minél távolabb megy ez, annak annál nagyobb az árnya!..

A szemek sugara fáradhatlan; mindig néz, látni akar valakit, de sehol nem találja...

Élénkebb, tüzesebb a képzelet; mindig ideáljával van elfoglalva, mint a festő madonnájával, s elhozza, magához teremti, legyen bár az Uránusban.

Erősebb a szívnek lüktetése, mert egész világot kell tartania folyvást, melyet magával hord...

Jobban terem a sohaj... gazdagabban a vágy; s míg az utas előre, azok visszafelé mennek; oda, hol az maradt, kit nem pótol semmi...

Hosszabb, szebb az álom — az ég és föld közt e mennyei játék — s midőn a portestet leköti a fáradság, a nyugalomvágy, — az varázstükkörre válik, s megmutatja azt, kit az életben látni ég és föld eltiltottak....

Oh, bár örökké tartana ez álom?! Ha nem érinthetlek, legalább láthatnálak örökön örökké, míg a lélek végtelensége tart....

Midőn aztán a portestet kelti a vér, a nyugtalan sziv, — mely irigyelte a lélektől jelenlétedet — — — midőn felébredsz, — ott áll előtted e mindenség, és még is semmi... az üdvtelen órák... Az unalom megtestesülve... fa, bokor virágtalanul... S mélyen érzed: mennyivel gazdagabb voltál álmaidban, mint az életben?!

Az álomtól átvesz a hideg való, mely legfeljebb kikaczag, s te úgy állsz, mint a paradicsom száműzöttje...

Tovább még... Előtted mindenütt ez van felírva: mikor lesz a visszatérés? s ha visszanézel, hátad megett e szavak: jöjj vissza, jöjj! Utánad húzódik egy sugár, melyet nem látsz, mégis érzel, mert tudod, hogy el nem maradhat; mindenütt veled van, mint maga az Isten — kedvesed emlékezete...

Oh, e képeket egyedül az foghatja fel, ki igazán szeretett és kedvese nélkül utazott!

Mintha minden perczen attól kellene tartania, hogy a távollét pillanat alatt elszakítja azt a lánczot, melyet két szívdobbanása alkotott.

Mintha a távollét minden percze arra volna kijelelve, nem látni többé azt, a ki nélkül a másvilág sem adhat nyugalmat...

*Stanislav
Kerles* Igen! mert van abban valami, hogy kik egymáséi voltak a föld felett, a föld alatt is közel nyugodjanak egymáshoz! Hiszen azt mondják: a másvilág folytatása ennek; tehát folytatása a szerelemnek is... A mi Istentől van, az úgy sem lehet mulandó!!

Megtértem, itthon vagyok!

Másod magammal mentem el, s utitársam mindenütt hű maradt hozzám; megjöttünk mind a ketten — én és fájdalmam!

Nem olyan barát ez, ki úgy hamarjában elhagyja az embert; erősen hiszem: halálom után is ez fog nyomni hantok helyett. Meg is kívánom tőle: ha már tőled származott, kísérjen a másvilágra is....

Koszorút kötöttem az utban, de meghoztam, leteszem a mezőre, ha virulva nem, tán hervadt leveleit feléd röpíti a szél?..

Sárga lombra irtam nevemet; az is itt van; ki tudja, elolvassod-e valaha, vagy soha? Mindegy! annak tudatában tettem: lomb és ember egyenlők — lehu lanak.....

Hoztam olyan füvet, melyből egy szálat a váncos alá tesznek, s az is elalszik, kiben soha el nem alszik a bánat... Itt van fejem alatt, s azt tanultam tőle: a szerelem fájdalmaikat csak a halál altatja el...

Most pihenek, ha a lélek megengedi, mely örökös munkában van bennem, s visszahoz-

hatlannak tartja azt a pillanatot, melyben veled nem volt elfoglalva.

Az alkotó belegyújtott világteremtésekor a napba s kitudja, mikor alszik ki? én is hordozok egy általad meggyújtott napot... mikor alszol ki édes szívem?!..

Ne utazzék az, ki forrón szeret; az igaz szerető sokad magával jár: emlékezet, fájdalom, vágy kísérik; s ezeket mind lelkén kell tartania...

Ragyogó kép! üdvözl megért angyalod.

XII.

1851. oct. 24.

Ez a nap mámorban hadd folyjon le! *Amikor, de*

Nehány jó czimbora, lelkesítő dal; *par* *ill.*
palaczk villányi, baglasi eltemetik a bánatot;
ezek azon rózsakertek, melyekben a kedv,
öröm magja van elvetve, s egyedül magun-
kon áll, hogy kikeljenek.

Talán nem követek el szentségtelenséget
ellened, ha szivemet kis időre felszabadítom
a bútól, mely néha gyújtó láng s minden
eremen átczikázik, mint a villám; másszor
meg hideg kigyó, megmarva nyugalmam, ke-
délyem; örömeim?!

A szerelemben is jól esnek a szünnapok,
midőn a valódat tanulmányozó lélek és sziv
kifáradva, nyugalom után vágynak!

Nehány csepp bor hányszor lett már sir-
halmává tenger bánatnak? Cseppek nyelik
el a tengert!

Barátság, dal, bor! jöjjetek mentségemre!

Ah, épen itt jönnek, jertek szívemre barátim! a szerelem oczeánján mindig megvannak a barátság szigetei, melyeket egy „szent érzelem“ megment a véstől, süllyedéstől.

Gyöngyök ezek a mélységben, Isten viaszt felettök.

S midőn benne vagy a mámorban, iszod a szerelem legkábitóbb italát; lényed lekötötte Moore Tamás szelleme:

„Oh engedd színem azt a léget, im

Mit ajkad szív, kedvesem;

Halál, vagy élet jöjjön szárnyain,

Egy képen édes az nekem.

Ajkaddal idd fel hulló könnyemet, —

— Oh! volna balzsam szívem vére, én,

Hogy kinaidra szálljon enyhület

Egy perezre bár: mind, mind kiönteném.“

Még e varázs világban is eszedbe jut, a barátság, s felkiáltasz Berangerrel:

„— Megyek megmenteni a világot,

Isten parancsa hozzánk: szeretet!“

Jöjjetek jó czimborák! mentsünk meg egy napot!

Isten hozott benneteket!

Első czimbora:

— No, csudálom, hogy láthatunk te szerelem katonája! mit gondolsz a minden szentekre, mit? hiszen nem is nyiltál, s már hull arcod virága... elfogysz mint a nap, fogyatkozáskor; kit fogsz azután égetni? kit tudsz szeretni a férfikor delén, ha már most minden érzelmed légnek ereszted? mily hosszú sokszor az élet; s mennyi bölcsesség kell minden perczében, a valódi boldogság tengeréhez vezetni e nagy folyót?!

Második czimbora:

— Az Istenért, te árnyék vagy, nem ember? hogy rabolhatott meg ennyire a fájdalom? áthallom kebleden szived dobogását!.. Az epedés alig hagyott meg a testből valamit; egészen lélek vagy, mintha már a földön akarnál mennyországba jutni?... Légy üdvözölve te szenvedés embere!...

Harmadik czimbora:

— Már csak meglátogatunk régi jó barát! ki tudja, látunk-e többet az életben,

vagy nem? Lényed maga mutatja: elkészülsz a földről oda, hol a vágy többé nem harcol; hova a fájdalom el nem ér... a napok nem számíthatnak, mert az örökélet kezdetét vette... s a milliók üdve, boldogsága felett rendelkező koronájából a legdrágább gyöngy épen anynyit ér, mint a koldus szeméből egy köny.

Negyedik czimbora:

— Igen! félig már ott vagy, hol a zsarnokságnak nincs ereje.... s a birodalmaknak sorsát intéző együtt van azal, kinek nem jutott más, mint rongy és nyomor — ott, az egyenlőség valódi hazájában... Egy pár szem, kézszorítás, mi még a földhez köt; e néhány szál is elszakad, mert a nemesebb rész jerőt vett a sáron... Üdv neked jó barát!

— Félre a bucsuztatókkal — szoltam közbe — tán nem akartok megdicsőíteni élve? Ne higgyetek a fájdalomnak, ez lassan öl, s

az él, a ki szeret... „Igyunk barátim! szomjas a világ!“

A pohárkocztintas megkezdődött, s a jó nedűvel rárontottunk az élet gondjaira; oh, ha azt tudom, hogy a bor ily édesen altat, mennyi órát mentek meg életemből?!

— Fel a poharat! — hangzott — éljen az, ki igazán szeret.

„A szerelem, a szerelem,
A szerelem sötét verem.“

Rácsengett a dal, mely jobban fájt, mint kedvet adott.

Ne rázzuk e nagy rózsafát barátim! mert minden rázásra megrendül, s úgy hull rám levele, majd szétreped szivem a sok virág alatt... Inkább a barátság ajka mondjon édes dalt; ma a barátság nevenapja van, fonyjuk meg koszoruit.

„Ez a pohár bujdosik,
Éljen a barátság!“

A poharak bujdosnak; a bor fogyott; egymásra szóltak a szebbnél szebb dalok. Ha látja a szerelem, kétségbeesik: hogy érzelmeit meglopta a barátság...

Minő ünnep! minden órájával mint forrasztja össze a lelket? írjuk oda, hol szent emlékeink vannak feljegyezve.

Zeng a dal; fogy a bor, de nem jó a mámor; nem alszik a bánat, melynek temetésére gyültünk össze?

A barátság kézszorítását érzem, s a szerelem oltárára szórom még is a koszorút!..

Itt is az a kép lebeg felettem, melytől a földi élet üdvösséget remél... a mennyei, együttlétet hisz!...

Hiában ringatom, fájdalom — ébren van, s folytatom azt, minek a földön nincs vége...

De mit is gondolék?

Hiszen az emlékezet és fájdalom a szerelem ikrei; s hol az emlékezet él, hogy halhatna meg ott a fájdalom?!..

Szerelem s barátság kettős ünnepe, legyen megőrizve emléketek!...

XIII.

1851. oct. 30.

Ma levelet kaptam egyik Pesten lakó barátomtól, ki, mondhatom, mindig őszinte érzelemmel viseltetett irányomban. Hiv, menjek a fővárosba lakni, mi más ott az élet, mint itt falun, hol az unalom és magány leverőleg hatnak lélek, kedélyre? Az örökös zaj kiemeli a lelket fásultságából; minden pillanat látványt nyújt, melyben habár nem gyönyörködöl, de szórakoztat. Igaz, vakító a fény, de a mindennapi embereket csiklandozza egyedül, s a valódit nem fogja el kábulás. Hidegek az emberek, de sokkal meszszebb is állnak tőled, mint sem bánthatnának; s e dermesztő télben oly jól esik egy rokon kebel melegénél felhevülni, mely mindenütt ott van veled, ha örülsz, ha szenvedsz, s odaadod neki azt, mi tán legdrágább kincsöd — bizalmadat.

A népes utcák zsibongó tömege, a kirakatok tarka-barkaságai, hangversenyek, színház, mindannyi szórakoztatók. Valamely szép kép, melyen a művész bebizonyította, mikép az emberben van, a mi halhatatlan; egy szobor, mely a földi nagyságnak faragtatótt, s homlokán a dicsőség és érdem babérával; mely előtt leborul az emlékezet, mert magát az emlékezetet is e hideg kő őrzi... Mennyit érnek fel azon órákból, melyek a pusztán, falun, tán egy száraz fa tövében, egy égető nap heve alatt suhannak el?

Igaz! Igaz!

Annyi igazság van e levélben, újra és újra átolvasom; s majd nem irigylem sorsokat, kik ily órákat élhetnek át.

Felejtéd azonban jó barát, mikép az égitesteket a vonzerő tartja fennt; a virág, hogy nyiljék, gyökerével a földet kell érintenie; a tavasz magával hozza a madárdalt; ősz a hervadást; hullám a morajt; halállal együtt van a gyász; feltámadással a hit... mind elválatlanok, s én hagynám el azt a tájt, hol ő

lakik, mozog, él, s lábai azt a földet érintik, mely könyűimtől nedves?...

Nem, ez nem lehet!

Hogy lenne hűtelen sugár a naphoz, vonzerő a földhez, képzelet-játéka az álomhoz? Hogy lehetnék hűtelen te hozzád, midőn kettőnknek van egy élete... s ha a te szived dobbanik, az enyim fáj; ha az én lelkem szenved, te érzed azt?!...

Mi élvezet lehet a mezőn? falun? kint a pusztákon?

Oh, nagyon sok!

Neked például Hollósy Cornélia trillái felejthetetlenek — én e helyett tavasszal hallgatom a pacsírtát, melyet már a hajnal felkölt, s a késő estve altat el. Felszáll a fellegek felé s kotta nélkül énekel magasztos éneket. Ez ének a tavasz indulója, melyre megindul fű és virág, levelet hajt a fa, s megjön hangja a pataknak... Bársony ruhába öltözik a mező, melyet a tél levetkőztetett. Oh, ez oly meglepő.

Épen ilyen a csendes est, midőn a ter-

mészeten szunnyadás van s az ég csillagsze-
meivel örködik a világ felett; midőn álom
karjain van ember, madár; s legfeljebb a
tücsök czirpel, vagy őszibogár zenél, jeleül:
nem halt meg egészen az élet. Van ez ünne-
pélyes esendben valami lelket ragadó, ma-
gasztos; mely nagy marad mindég, mert a
lélek csak sejti a titkot, s egyet tud: mind ez
Ő tőle van!..

Nyárban a czikázó villám, mely megfe-
nyíti a fák büszke sudarát; mennydörgés, vagy
zivatar; az ősz szomorú tekintete, mely meg-
hozza a természet halálát... a zord tél, —
mind, mind birnak érdekl, s a természet
fiát mulattatják.

De ha nem lenne semmi fény; virág,
zöld levél; ha le volna minden tarolva, mint
Grönland jégvidéke, melyen ha embernyo-
mot találnak, vitatkoznak rajt a tudósok...
legyen minden sivatag,... Elég a te jelenlé-
ted, a jégházában is paradicsomot teremteni!

Ne neheztelj hát jó barát, ha vidékem el
nem hagyom:

„Ich bin nicht fröhlich, nicht glücklich, nicht reich,
Ich bin nur ein Stern, der still untergeht,
Doch eines macht mich den Göttern selbst gleich,
Ich leide für Dich, und bin Dein Poet“!

Zengi a költő és igaza van!!..

XIV.

1851. nov. 1.

Mindenki arra tör, neve fennt maradjon halála után.

Oly kábító az a dicsőség itala; sokan, cseppjeért koronákat hajítanának porba.

Tenni, küzdeni; szeretve lángolni; bölcsnek lenni; használni a hazának, — s eltűnni, mint az árnyék, nyomtalanul — ez borzasztó!

Szenvedni évtizedekig, a nélkül, hogy valaki megvigasztalt volna; hitet építeni emberekre és csalódni; feláldozni magad valamely szent eszmeért, melynek diadala a közügyé. Halhatatlanságra törni, s elvinni hirt, nevet, testtel a földbe, — — oh, ez már maga halál!...

Pantheonba jutni, mely a jövő századoknak őrzi a nagyot; ott élni a történet sorai közt, melyet az évezred is kegyelettel

olvas és tisztel... meggyújtatni sirunkon azt a mécszet — a hirt — melynek fénye egyszerre alszik el a legutolsó csillaggal?... Oh, ez oly dicső, megnyugtató öntudat!..

Az ember halála után sem akar kicsiny maradni; a ki országokat reszkettetett meg, s pillantására tengerré áradt a könny, — hogy lehetne rabszolgája a féregparánynak, mely szemfedelét birtokába vevé?!

Oh, e tudat maga már halál!

Itt e hős! megnyerte azt a csatát, mely a nemzetnek szabadságot adott; s oly hamar feledve! a féltékenység, irigység sietnek leplet huzni a névre; ha a hős elesett, essék el hire is; elég volt egy Washington a világnak!...

Ott a költő, soraiban gyújtotta meg azt a világot, melyből hamvaira is jut (elég sötét volt élete.)

Emitt a művész életét szoborremekére bizta, gondolván: a kő tovább él az embernél!...

Amott a lángész néhány percz hatalmába

ejté két világrész összeköttetését; s ép' oly mohó vágygyal dolgozott öndicsőségén, mint az emberiség áldásán...

Ez szerelmében öngyilkos lett; legyen legalább, ki halála után megsirassa, ha egész életében nem érdemelte ki a könyvet...

Az felszáll léghajón a magasba; még lüktet érében a vér, s már kicsinyli a földet, s égbe vágy!..

Másik felgyújtja a szentek templomát, mert hír, név után sohajt, mit tettei soha meg nem adtak...

Szóval: egész légio, mely az örökélet nedvét szomjazza, feledvén: mikép itt minden mulandó, s csak az örök, ki e mindent alkotá!...

Aranyos
húg
szerelem
Lásd angyalom! engem nagyravágyás sohasem bánt; mit bebizonyítottam azzal, hogy szivedben, kértem helyet nevemnek, jobb szeretvén ezt minden hír és dicsőségnél.

Ha van dicsőség, nekem egyedül itt van; s ha nincs, elég azon tudat: nevem sziveddel porlik el!...

XV.

1851. nov. 21.

Mokány idő!

Tegnap alig láttunk felleget a láthatáron;
s most mint havaz? mint dül a zivatar?

Boldog ember, kinek néhány darab fája
van, s a kandalló melegénél szíthatja emlé-
keit; vagy nyugodtan nézhet ki az ablakon,
látva a sok utast, kik közül — meglehet —
többen egy darab kenyérért fáradnak, áznak,
fáznak — megfagynak!

Juj, be hideg van!

Rakjuk a tüzet, s mivel már ki ugy sem
mehetünk; téged sem láthatlak, — jó lesz
elmélkedni a világ folyásáról; ez is többet
ér, mintha az ember épen semmit sem gon-
dolna.

Bár ez nagyon háládatlan munka, mert
elindulunk a hosszú utra, és keserű emlékekkel
térünk haza.

De menjünk!

No, itt megállhatunk e szép épületnél; minő fényűzést, bőkezűséget fejtettek ki minden pontján.

Mi ez? tán valami jótékony egyesületnek szentelt hely? valamely intézet? árpoda, lelench ház?

Nem biz az!

Ez azon meggyőződésű emberek börzéje, kik a hit és lelkiismeret, szerelem, barátságot, meggyőződést, véleményt, érzelmet és gondolatot; szívet, lelket s bizalmat odaadják a pengő ércért, napi jólétért. Más vagyonán, becsületén, nyugalmán lakmároznak, s töltik el azon órákat, melyek az emberiség boldogítására volnának fordíthatók! itt olesó a becsület, pénz a hazugság, s oszlopot emelnek a rágalomnak, melyet a léhűtők megkoszorúznak!!

Dögleletes itt a lég; menjünk más hová.

Mily véres hely! a nyaktiló helye ez; itt hullnak porba azon fők, melyek nagyon is magasra akartak emelkedni; vagy melyek-

ben — meglehet — a népeket megváltó eszméket rettegék Itt áldozik le az a nap, mely tán milliókra hozott volna fényt, meleget... Félnék a gondolattól és megölik.... A bakó hiven végzi kötelességét néhány darab aranyért, hiszen a törvény parancsát teljesíti, s a csillogó ércz többet ér az öntudat és nyugalomnál!...

El innen, el!

Tán máshol vigasztalóbb az élet? Itt álljunk meg; valóban szép! az anya pénzért adja el gyermekét, kit szívének véréen vett meg, lelkén melengetett, s a két élet úgy egybeforrt, azt hívéd, elébb bomlik meg ég és föld, mint e szeretet... Elég volt a gyermeknek életet adni, sorsát intézze más; a fa is azért hajt levelet, hogy elhullassa! Nehány forinton életet lehet venni; lám, Istenem! minő olcsóvá tették legnemesebb szikrádat, mit belénk oltál?!

Oly hideg van itt, távozzunk!

Ah! valahára meglehet nyugodni.

Szép nyugvás, mondhatom.

Itt a szerelemre alkusznak; megvásárolják azt, mit a bizalom és érzés szoktak odaadni. Hűnek kell lenni a szívnek, mert többé nem magáé és sárhoz kötik a legmagasabb érzelmet, mely nemesebb rész bennünk, s mely alkotva lőn, áldásává lenni az életnek ... Hogy lehet így kivetközni minden szentségből, s olyan bünt követni el, melyet megbocsátani az Istenség is elfelejt?!...

Atyám, ott fennt a magasban, ne tűrd, hogy legfényesebb csillagodat sárba rántsák az emberek, s megfertőztessék azt, melyet te szentnek alkotál!..

El innen, el!

Nézzétek a gögöt, nagyravágyást, melyeket a teremtető földre parancsolt — hogy kúsznak fel a magasba, a felhők felé! az alsóbb légkörben nem bír megélni a fény, ragyogás, rang, vágy; felsőbb régio kell számokra, hogy az esés annál nagyobb legyen!! Név, rang, állásért elszórják a valódi kincset, mely anyagiilag boldogította volna a család napjait, s vesznek rajta oly rongyokat, fosz-

lányokat, melyekbe szégyen belebujni, mert nem az érdem szerzette.... s bűn viselni, mert a hiu ragyogásért a függetlenség (a nagyon nagyban függetlenít), a lelkiismeret adattak cserébe. A foszlányok meg vannak; azonban tüstént követik a csőd, bukás, elszántság, öngyilkosság stb.

Kik így lettek nagygyá, a hir fiaivá, — menjünk és ne üdvözljük őket!

Barangold be az egész világot, azon ponttól fogva, hol a nap meggyulad, addig, hol sugarai kialusznak, — találni fogsz több példát a fentebbiekből, s fájni fog a gondolat, hogy születlél.

Hagyjuk el az embereket; menjünk meg-nyugodni oda, hol a feltámadásig mindenki nyugszik, s a hamvakat az a vigasztalás őrzi a megsemmisüléstől: hogy újra visszatér majd a lélek beléjük, mely égbe rőppent....

Itt sem vagyunk egyedül.

Épen a sírásó dolgozik napszámban; halottat vár a föld, kit megöltek, mert sok pénze volt! Ilyen az élet!

Az embert megölik pénzeért; pénzért ás-
sák meg sírját; pénzért temetik el! Ezért
küzdött, ezért fáradt! Érdek köti le az egész
életet: érdek van még a sírok felett is!..

Térjünk vissza!

Hiszen látom én, járjam be bár a földke-
rekségét, csak egy helyen van számomra
biztos nyugalom — a te szivedben édes an-
gyalom!

XVI.

1852. Máj. 5.

A tegnap vett hírek nagyon megráztak. Kételkedni kezdek; ez magában elég életemre; ha más baj nem sujtana is.

Ha emlékezel egész multunkra, mindenestre feltünhetett előtted, mikép egy nap sem telt el a nélkül, hogy körül nem rajongtalak; most történt egész ismeretségiünk alatt.

De ne csudáld, okát keresd magadban s a sziv gyengeségében, mely sem elég erős, sem eléggé elhatárizott, sem oly forró, hogy elbirhatná a jövőben is azt, mit a multban elbirt — szerelmemet.

Oh, pedig ezt elbirni erős lélek és sziv kell!

Mig megakartál érteni, boldogok voltunk.

Mig nem hogy untad jelenlétem, de vártál, vágytál utánnam, boldogok voltunk.

Mig a szívet nem foglalta el sem közöny, sem merev viselet, hanem az első lángtól égett, boldogok voltunk.

Mig nem egyedül az volt előtted kedves, mit a képzelet teremtet, hanem maga a lény is, boldogok voltunk.

Mig volt könyed, mely emlékem után tüzelt, s meg nem hasonlottál önmagaddal a választott boldogság iránt, boldogok voltunk.

Mig rövid volt az óra, nap, hét az együtt-létben, s nem azt vártad, mikor foly már le, hanem az időt visszavarázsoltad volna tűnésében, boldogok voltunk.

Szóval: míg a vágyak, nemes hevülésnek meg volt röpte s tudtál az életen kívül is bennemélni, remélni és szeretni, meg volt a boldogság.

Nem így van most!

A lélek unni kezdi szokott képét; hiszen még az örök ragyogást, fényt is megunják sokan. Le van hozva égből a szerelem, s a

földön elveszté virágát, himporát!.. Kevés idő annak az élet, mi már a földé lett.

A lélek nem repül, mert a vágy megszűnt őt hordozni, s elég neki visszaemlékezni a magasba, mely valaha az övé volt. Képzeletben van, mi való volt, s a mennyországot egyedül azon tudat pótolja, hogy egykor lakói voltunk!

Nem sugárzik meleget a sziv, mert megszűnt napja lenni a boldogságnak. Természeti igazság: pihenni kell annak, a mi porész, ha megint más életet akar kezdeni....

Nincs többé könye a szemeknek, örülni vagy megbánni valamit; nem mintha mind elfolyt volna, hanem úgy tesz miként a forrás, mely sokszor elhagyja régi medrét, hogy más virágos helyet öntözzön.

Aztán hol az arcz, mely hajnallá gyult, ha látott, s hervadt virág volt annyiszor, a mennyiszer bucsura megszorítottam kezedet?!

Hol a fény a szemekből, melyet találkozásom teremtet, s oly széppé tette a két csil-

lagot, milyen a földön még soha nem ragyogott?...

Talán a szerelem is olyan, mint a levél, mely minden évben elhagyja egyszer a fát?

Tán nem is ez az a nagy erő, mely halhatatlanságot kért magának?

Nem ismerek rád! fáj ha látlak, fáj ha távol vagyok tőled; de ez utolsó mégis tanácsosabb, mert a fájdalomban van valami méltóság, mely nem engedi megalázni magát. A férfi szenvedhet, könnyezhet, megőrülhet, de az önérzet el ne hagyja, s tudjon büszke lenni akkor, midőn egy lényt átölelő szerelmeért, a hidegség gúnyját nyeri.

Rég fájt már, de csak kötöztem a sebet, hogy senki ne lássa vérért (annál nagyobb volt a fájdalom), most kinyítom, nem ugyan a világnak, hanem azért, hogy lásd, mily mélyre verted a gyilkot!..

Kerüljük hát egymást! Te menj boldogságod felé, nekem hagyd vissza a jövőt a múltért. Neked nem nehéz a feledés, s én tán elbirom az emlékezetet!

A távolban is az maradok, a mi voltam akkor, midőn napom délponton ragyogott. Öröklött nemessége a szívnek, hogy szerencsétlenségében is megmarad dobogása az iránt, ki számüzé.

Nem érdem lángra gyulni, midőn a viszonszerelem tüze majd eléget.

Midőn a szemek delejes fénye rajtad me-reng, s nem tudod, földön vagy-e, vagy ott, hol sokan a paradicsomot képzelik.

Midőn kéz kezet érint, s az összeolvadt lehetetet legfeljebb e szó választja el, hogy: „örökre!”

Ily pillanatokban nem érdem hevülni, szeretni.

De szeretni akkor, midőn a boldogító szentnek csak arczképét bírod tárczádban, vagy sziveden, maga pedig elérhetlen csillag.

Mikor fél életért, tenger bánatért, romban levő reményekért minden, mit nyertél, két szó: „Isten hozzád!!”

Egyedül lenni, mi azelőtt rémített, s a mi megjelenik is előtted álomban, képzelet-

ben, nem hogy megáldana, hanem megdöb-
bent — kedvesed árnya!...

Midőn kettőt hiszsz jelen: az Istent és
magadat, s a harmadik is jelen van, többé
nem csábító szépségével, nyiló arcz, lengő
termet s mosolygó ajkkal, hanem lelkedben,
mint ennek fele...

Mikor el vagy hagyatva mindenkitől, ki
azelőtt ezerekkel osztottad meg óráid gyö-
nyörét, s nem maradt számodra más vigasz-
talás, mint az imádság...

Ha keresel menedéket, s nem találsz,
mert még az a fű is ellened van, mit a bol-
dog napokban együtt kötve, magaddal hor-
dozol...

Midőn király valál egy sziv felett; ural-
kodtál, hódítottál, s egyszerre azt veszed
észre, porban hever koronád, s rab vagy sz.
Ilonán — — — Ily helyzetekben megőrizni
a sziv dobogást, szeretni, lángolni a nélkül,
hogy reményed lehetne, s azon egyért, kinek
lánczait hordod — — ez az érdem!!

Van-e ily szerelem, kérded?

Van igen! itt vagyok én; s ha nem hiszesz az élőnek, a szív verésének, kérd az Urat, teremtsen belőlem ragyogó márványszobrot, nem bánom, csak halhatatlanítva lásd a szerelmet...

De ez volna neked legnehezebb!

Tudnod azt, hogy eljátszottad, a minek élte a földön kezdődik, de itt vége nincs... A mi addig volt tulajdonod, mig lelkesen hordozád, s többé visszahozhatlan, mert a hitszegőkre az Istennek nincsen irgalma.

Mit beszélek?

Nincs rád irgalom?

Én magam kérem az eget, a mi bocsánat van a világ számára, mind neked adja... Légy feloldva minden fogadás alól, hiszen a szív oly könnyen fogad és könnyen felejt... Legyen megbocsátva neked minden; hogy eshetnék el az, ki úgy született, hogy nem csak ennek, hanem a másvilágnak is angyala legyen?!

Kérem az Istent, adjon számodra erőt, túl élni az emlékezetet.

Adjon szivedbe új dobogást, de nem ismételní a régí, hanem láng nélkül; élní, de nem szeretní...

Adjon könnyű szárnyat lelkednek, átrepülní minden szenvedést, mely valaha rád mérve lesz.

Új tüzet a szemekbe, nem csábítní, égetní, de tovább látní azon búvkörnél, mit sokszor a perczek mámore teremt.

Homlokodra fényt, mely hirdesse, hogy forrón szerettél bár, de soha el nem estél; tiszta voltál, mint a hullócsillag...

Adjon hosszú életet, megérned azt, hogy te szakíthasd le síromról az első virágot.

A halottnak az életért nem kell más jutalom!

XVII.

(Midőn nevenapja volt.)

1852. jun. . . .

Nem egyedül neked, nekem is ünnepem van, kérvén az Istent, adja rád áldását. Ezen nap az, melyen a szerelem megbocsát és feled, ha van mit megbocsátani és feledni. Bocsáss meg hát nekem, mert van egy bűnöm, az, hogy mondhatatlanul szeretlek; feledni válnék pedig semmi sincs, mert nem lehet ott feledés, hol a lélek a naplója egész multnak.

Mi haszna felednék ma, midőn holnap már mindent olvasnom kell lelkemben; veled tanultam emlékezni; léted s nem léted egyenlőn az én emlékezetem; nehéz teher, de érted még is könnyű.

Ha bűn lelkedet imádni, úgy imádkoz-

zál, az ég majd megbocsátja; hiszen ha a bűnre is van bocsánat, hogy ne volna a szeretetre?!

Eltemetek ma minden szenvedést; megmondom sebeimnek, ne vérezzenek...

Nem hagyok lelkemnek gondolkodni, csak rólad; legyen még gondolataimnak is ünnepe...

S ha már van mennybemenetel ünnepe, legyen e nap is az s jelentse: mikép engemet is a mennybe vivél...

Legyél boldog egész életeden!

Ha nem lesz tavasza a földnek, kérjen rózsákat arczodról, ott mindig talál... S ne legyen más felhője homlokodnak, mint a mit a szerelem von rája, ezt is oszlassa el lelked sugara.

Ha könyezel, a nagy boldogságot könyezd meg, mely elfoglalja szivedet, de soha bút és bánatot, mely hervasztója az életnek.

Ha tudtál új lánggal szeretni, tudd e lángot megtartani; a szerelem addig közelíti

meg az Istent, míg egy és oszthatatlan, mint az, ki lelkedbe oltá.

Legyen reményed oly zöld, mint akkor volt, midőn először kezdted érezni, hogy szivednek dobogása is van!

Ha messze uton lész, üdvözzöld a szellőt, mely érint; ki tudja, nem sohaj-e az, mely kísér?!

Köszöntsöd a napsugarat, mely éget, mert meglehet, nem az égről jó az, hanem tán egy szivről, mely annál forróbban éget, minél távolabb vagy tőle...

Szedjél virágot a távol vidéken is; lehet sok virágot és sokfelé szedni, csak mindig egynek adjuk, egynek szánjuk.

S ha visszatérsz, ne legyen rajtad semmi új; sem lelkedben, sem szivedben, sem gondolatodban... Minden a régi: az örök, igaz, forró szerelem!...

Ünnepeljünk! neved napja van ma!

XVIII.

1852. jun. 30.

Ah! itt vagy megint; távozásod alatt ki volt rabolva a táj, éktelen volt, zord; jövedeled meghozta rá a tavaszt, az illatos léget. a harmatot, sugárt, nyilást; most megint zöldel minden.

Nem tudja maga sem az ég, miért kékebb? a mező, miért zöldebb? A virág, miért indult nyílásnak? a hajnal, ki hozta rá a harmatot? Ki adta a folyóknak vissza beszédét? a te érkezésed.

Mig oda voltál, bádgyadt volt itt a sugár, mert a nap minden erejével téged kísért; nem volt illata a virágnak, minden virágillat utánnad szállt; a levelek lekészültek a fáról, s megkérték a szelet, hogy vigye őket utánad; a patak visszafordult utjában, hívé, majd utolér valahol...

Boldogság a te távozásod, boldogság megérkezésed, mert mind, a mi szép, kedves, dicső, nagy, örömet hozó, — téged kísér, veled jár.

Megjövél szerencsésen, virulva; hiszen én imádkoztam utánad, s a jók imádsága összeköti az eget a földdel!

Hoztál-e sok örömet, élvet magaddal? minél több vágy, öröm, élv köt az élethez, annál nehezebb elhagynod ezt; még a fa is nehezen dől ki, ha folyondárok kúszták körül...

Ha bánatot hoztál, majd letörlöm én homlokodról, mert szerelemnél az a bú, mi gyermekenél a hamv, el kell venni, hogy jobban égjén!

Azt irod, hogy szenvedsz!

Légy megnyugtatta! Ha mindig gyöngyön járnál; ha nem volna hajnal harmat nélkül; ha lábaid csak virágot tapodnának; ha a bölcsőtől sírig érne az öröm; ha a vágyak mindig teljesülnének, — — gyöngyön, harmaton, virágon, örömen és vágyon vennél egy percnyi bánatot, szenvedést, hogy él-

hess. Ép' úgy kell az életnek a bánat, mint tengernek a hullám... Ki élne e nélkül?!

Ha szived meg akar repedni, gondold meg: dobogásában ott van az Isten... Ha lelked szárnyalásában törve látod, gondold meg: Isten emeli... Ha könnyed nem akar elállni, gondold, hogy Isten nyitja és zárja el a forrásokat... Ha szerelmed vérpad felé visz, gondold meg: hogy a királyok királya veled van, s így a halálítéletben ott van a kegyelem!....

Csak szeress! Ebben van a megnyugvás. Mert ha ijesztenek, nem rettegsz; ha börtönben vagy, veled van a szabadulás; könnyű a sorscsapása; édes a méreg; nem meglepő a halál; szerencse a kinpad, csak az legyen veled, vagy arra gondolj, a kit szeretsz!...

„Várjad az Urat, és légy erős, és megerősíti a te szived“ — mondja az irás!

XIX.

„Sok dolgokról írhatnék, de nem akarok tentával és pennával írni tenéked.“

„Reménylem pedig, hogy hamar meglátlak téged, és szemtől szemben szólunk.“

Békesség néked, köszöntenek tégedet a te barátid köszöntséd a mi barátinkat fejenként.“

Ján. III. Lev. 13. 14, 15. v.

Inkább légbe szétszórni a szavakat, melyeket elnyel távolság, bércz, völgy, visszhang, lég, mint egy betűt is papírra bízni; mióta jobban tanulám ismerni az embereket, kételkedő kezdek lenni, és sokszor elmerülésemben szívemhez kapok, valjon én vagyok-e én?!

Minden ember magából indul ki, és magába tér vissza; a másérti önfeláldozás rég elért gyümölcs, lehullott még akkor, midőn az emberiség az önérdeteket megismerte!

Egyik ember megcsal, a másik rászed, a harmadik gyűlöl; ez alád ás, az elvesztene;

emez mosolyában öl meg, amaz hálót vet, — pedig — meglehet — mind kezét szorított veled! Tehát nincs igaz ember a világon — kérdezed? — Érintsd a halottat... Élőben meghalt, halottban feltámadt az igazság....

Nem fogod hát csudálni, ha az elreppent szónak nem hiszek többé; ha a betűket kétkedve írom a papírra, addig tartván tulajdonomnak, míg lelkemé, gondolatomé voltak. Ha sokszor megkérdézem a sziklát: hogy érez, lát; ha vallatom a hullámot, hogy áruló volt, mert ha van hangja zúgni, suhogni, mért ne lehetne árulni is?!

Midőn utra keltél, azt mondád: bánatot viszesz magaddal; azokat hoztad-e vissza, vagy ujjakkal cserélted fel?

Nehéz szenvedni, és senkinek nem mondhatni; még nehezebb az a szenvedés, melyet senki meg nem ért; te nem ezek közül való vagy, mert én nem csak hogy megértem, hanem együtt élem veled a fájdalmakat, s van-e oly mélyen sebző nyíl, melyet két szív el nem bír?

Ha irigykednek rád, légy jég, és fel ne olvadj, mert ez még nem fájdalom.

Ha bántanak, légy kő, s ne érezz, mert ez még nem fájdalom.

Ha gyűlölnek, rágalmaznak, légy néma, tűrj, ez sem fájdalom mindaddig, míg szeretve vagy.

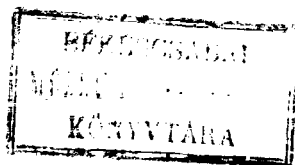
De midőn meging előtted az egész föld... égből földre járnak a villámok... a sötét, haragvó felhők megérintik a földet; nap, csillagrendszer bomlásnak megy... megindulnak a tengerek, elseperni a földet, s új Ararátot sem látsz, kikötőül a menekvő emberiség számára... Midőn a halottak felett megnyílnak a sírok, s kétségbeeső jajgatást hallasz egyik világsarktól a másikig! Mind ezt szemeiddel látod; fel is kiáltasz hogy: Itélet! pedig dehogy! egy pillanat szüleménye mind ez, midőn szerelmedben csalódtál.... Ez a fájdalom!!

Te benned van hit, mely ég felé emel, ha itt lent csalódtál is emberekben; van elég veszteni valód, hogy féltékeny légy, s annyit

dobogott már szived, hogy feledve nem lehetsz. Vagy ha mindezeket megtagadod; ha nem vagy vallásos, menj tengerre; ha ismerni akarod a féltékenységet, szeress; s ha azt akarod, hogy nyom nélkül el ne tűnjél, adj legalább egy porszemnek életet...

Igen, igen! benned van hit; s ha már belém olthatád, adj még annyit, hogy az emberekben is hidjek.

Nehéz élni, és nem hinni!

XX.

1852. jul. 24.

Ma voltam legközelebb az éghez.

Ugy tetszett, mintha a földet érintené a nap, olyan fényes, sugaras volt minden.

A hova léptem, ragyogott; a hova gondoltam, megálldott...

Az öröm mindig kísértett, fogadjam szívemre, soha sem hagy el.

A szerencsét elibém hozta a sors, s maga kért, érintsem, örökké velem lesz.

Ugy zuggott előttem a boldogság, mint a sebes ár.

Midőn léptem, hinnem kellett, hogy test nélkül vagyok, mert nem volt árnyam. Egészen lélek, egészen szellem...

Ha menni akartam, marasztott valami; azt sugták fülembre: a vágy, melyet nehezebb megkötni, mint elzárni a napsugarat.

A nap órává, az óra perczezé vált, oly sebesen repült; oh, ha e pillanatban Józsué lehetek, s megállíthatom a napot?!

Uj, tüneményes világ ez?

Nem; nálad voltam, téged láttalak.

Most éreztem, ki szerelmében boldog, az félig lehozta az eget a földre....

Most éreztem, hogy van kincs, mit senki sem lát, még is boldogít — az öntudat; van egy vékony aranyszál, mely a végtelenségbe nyulik, s mégis soha meg nem szakad — a vágy.. van egy uralkodó, melynek zsámo-lyánál mindig véresen áll a bakó — a szerelem... S van uralkodó, melynek trónját gyönyör és méztenger körzik, — ez is te vagy oh szercelem!!

Hogy találtalak, hogyan láttalak?

A rózsából lilium lett, s homlokodon úgy ült a bú, mint fényes égen a felhő...

Észrevettem arczodon, mikép nem egyedül a tengernek, a szivnek is vannak hullámai, s e kis tenger sokszor veszélyesebb a nagy oczeánnál.

Mi volt az ok, nem tudom? de láttam, hogy szenvedsz, s a bánat rózsákat tép arczodról...

Annyi ideje nem láttalak, s most is így kellett téged találnom, csüggedve, megtörve!!

Anyád hideg volt, mint a jég, sötét arczal, mint a szikla; alig beszélt, alig szólt; s midőn szenvedésedre tértem át, azonnal elfordítá a beszédet, s így válaszolt: bizony hervadnak virágaim, hiába öntözi a kertész folyvást!

— Itt bent van a hervadó virág, — felelém.

— Őszben is elég volna e hervadás ott kint, — viszonzva gúnyosan.

— Homloka is mutatja a bajt, mely más-kor oly vidor, derült volt.

— Bizony nagyon beborult kint, aligha esőnk nem lesz, stb. stb. Így folyt a beszélgetés, mit jónak láttam egészen más térre vinni át, ne hogy jobban élesszem a metsző gúnyt, mely úgy is már szívemig hatott.

Van-e türelem, mely felolvassza e hidegséget? Van-e a lélek, gondolatnak oly hatása, mely lefegyverezze e közönyt? van-e annyi imádság, mely elég, hogy megnyerjem őt, s kedvezőre hangoljam irányomban?

Hiszen, királyok porba dobták már koronájokat a szerelemért; a gőgöt megtörte a szívnek melege; a rangvágy hányszor engedett néhány csepp könnynek; a boldogság összetörte a családi czimereket, csak ő volna engesztelhetetlen?!

Nem, ez nem lehet!

A gőg, fenntlítás, nagyravágyás — ha nincs kivel dacolni, vagy nem hajlongnak előtte, önmagától összeomlik.

Türelmem, kitartásom, hitem, reményem legyőznek mindent, hogy enyim lehess. Csak neked legyen akaratom; ha önmagáé az akarat, drága kincs, ha más kormányozza, gép, mit pénzen is megvehetsz.

Légy hát erős! két szívnek vágya, mely égiség, földön el nem szakadhat!

Én reménylek; a keserűség, és fájdalmak-
nak egész tengerét ittad bár, a reményből
elég egy csepp, hogy élj!..

XXI.

1852. jul. 18.

Nehéz két éjszakám volt, megszoktam már az ilyeneket; nem ezek voltak az elsők, s tudom, nem is utolsók; pedig az a főbb nyeresége az életnek, hogy sokszor meglopja az álmom.

Midőn töletek bucsut vettem, a szabadba bolyongtam, azon gondolattal: a természet tán gyógyít? dehogy gyógyított! Azután elővettem könyveimet; a sorokban van a vigasztalás ereje, mondják; dehogy volt! dehogy volt! Majd szivemben kezdtem olvasgatni.... Munkához fogtam; az idő maga az élet, ki időt lop, az életet lopta meg, s olyat lopni, mit többé senki és semmi vissza nem adhat, — nem nagy bűn-e?! A munka sem ment; szenvedett a lélek, s a testnek rabnak kellett lenni!

Oh istenem! későn értém meg ez igazságot: ha szédülsz, mélység és szerelembe ne nézz!.. Hogy sokszor egész éveket elfeledünk életünkben s egy szempillantást soha!.

Tegyek le az eszméről — mondá anyád — még gondolni is reád, s ha másképp nem lehet, áldozzam fel magam.

Hogyan? öngyilkos legyek; erősebb legyen a fájdalom, kín mint a lélek, mely isteni rész bennünk? gyávaságnak dobjam az életet, kárörömnék reményem s képedet?

Nem, soha!

S ha még is így tennék? elérve tán a cél?

Nem gondolja meg: még egy fát sem égethetünk le a föld felett, hogy gyökerében élet ne legyen; hát emberrel az eszmét mikép ölhetnék meg?!.. Lelkem, szerelmem a másvilágról is hozzád járna...

„Ne ámitsd magad! lankadhat
Fokonként a szerelem,
De egy percz, ne hidd, nem adhat
Halált neki hirtelen“. Mondja Lord Byron.

„Ugy is mi lenne belőletek — folytatá anyád — élő nyomorúság?!!

Mintha nem volna két kezem, dolgozni érted hajnaltól estélig; inni a verejtéket boldogságodért, fáradni, izzadni, szenvedni. Sokkal szegényebbek lettek már egymáséi, mint mi vagyunk, de boldogabbak tán soha.

Eszem, kezem, fárad érted, hogy soha ne nélkülözz, lelkem pedig elvisz Moore paradicsomába:

„Hol balzsam a lég és az Oczeán
Nyugszik korallok s gyöngyök vánkosán.
Hol napsugártól viselős hegyek
Ragyogó gyémántokat teremnek,
Hol a patak, mint ékes szép ara
Aranyfürttel borul partjaira.“
Oda, oda, csak szeress!

XXII.

1852. jul. 21.

Midőn folyvást a legnagyobb nyugtalan-ságban voltam: mi bánt, mi hervasztja arczo-dat — mert hiszen évek reményét, célját, üdvét pár pillanattán kevés tönkre tenni? — érkezett meg leveled, mely festi lelki harczo-dat.

Egyik részről anyád tiltó szava, kit for-rón szeretsz, ki iránt örök hála, engedelmes-séggel tartozol, s őszintének kell lenned min-den gondolatodban, mint a tiszta tó vizének, mely eget, napot, csillagot vissza ragyog.

Más részről a szerelem minden erejével, lángjával, mely egyik perczben száz mennyet ígér, a másikban már kétségbeejt; mosolyt ad ajkaidra azért, hogy a jövő pillanatban kön-nyel áztassa; melynek hajnala után, a nélkül, hogy napja csak fel is kelne, mindjárt ott

van az éjszaka, a daemonok harczával... Ezt a nagy erőt, mely világot képes teremteni, összerombolni, egy virágszál hordozza!....

Valóban most bámulom nagyságodat, lel-
kierődet, mely magára vállalta én és anyád
közt azt a küzdelmet, mit Isten lát csak, s
Isten áld meg! te folytatod önmagadban a
harcot, melynek vége mennyország vagy
kárhozat számunkra.

Az Isten szent nevében!

Irod: mit tevő légy?

Egyik felől éget a láng, másik felől oltani
akarják; de kioltja el azt a lángot, melyet
sziv rakott, és sziv táplál? senki, senki!

Tőlem kérsz tanácsot, a sziv emberétől,
ki maga is tanácsra szorult; kiben sokszor
legyőzik az érzelmek az ész. Ki sötét órái-
ban az imádsághoz menekül, hogy megvilá-
gosodjék.

Anyád ellen nem szabad tenned.

Ha szakítasz, szivemet tépted el.

Két oly mélység, melynek mindegyiké-

ben örvény tátong, s a beleszédüléstől egyedül a lelkierő ment meg.

Ha tanácsot adhat a szerelem; ha gyógyíthat, ki maga is sötétben tévelyg, mert világát — mi volt — lelked elvette — — — ám jó! legyen akaratod:

A mi életedben öntudatos ébrenlét van, használd arra, hogy folyvást az Istennel légy — az az imádkozzál. Bármily magas legyen a mennyország, a hit oda emel... Anyád előtt tárd ki szivedet, ő mindent tudhat, mindent láthat. Ha fedd, mond: a szerelem nem lát; ha boldogtalanságot jósol, feleld: már boldog vagy; ha boszus órái lesznek miattad: vigasztald meg szeretetteddel, karod melegével, szived dobogásával; ha félt, mondd: a szerelem őriz, mely olyan mint az árnyék, mindenütt követ; ha borus lesz homloka; csókold le róla a felleget; a csók már sok tiszta eget csinált az életen... Ha elfordul tőled, huzódjál utánna; ha fenyeget, köszönd meg; ha kérdőre von, áld meg. Légy maga a teljes szeretet, engedelmesség és türelem.

E három paizs alatt, Istennel levén — győzni fogsz, mert a szeretet térít; az engedelmes-ség hajt; a türelem győz!.... S az Isten meg-segít.....

Egy nagy eszmét adni a világnak, szép; megtestesíteni még szebb; meghalni érte — halhatatlanság!..

XXIII.

1852. *jul.* 27.

Jól esett hallanom megnyugvásodat, melyet soraimban leltél. Hiszen már eddig is meg van jutalmok.

Levelem olvasása után, hogy a „megnyugvás“ óráiban — templomba mentél, — jól tetted!

Ha minden kötél szakadt is, mi az élethez kötött, van egy még, mely a mennyhez köt — a vallás.

Légy csalódva egész világban, kiktől szeretetet vártál; sujtsanak, kiktől segílyt reméltél; hagyjanak el, kikhez támaszkodtál — — a vallás megnyugtat.

Üldözzön egész világ, a vallás menedéket ad.

Hányassál a tenger habjain, midőn minden szélroham halálmagot vet bele; fenyítsen

a mélységből száz halál, — ha a magasba néztél, a magasság elfelejteti a mélységet, mert az Úr lakozik ott, s hol az Úr lakik, ott nincsen halál!...

Ha elhagyott a reménység, éltednek még ez egyetlen kincse, a vallás megtermi, s vissza adja, mit semmi vissza nem adhat.

Tévelyegj a sötétben, hol fél élet volna a sugár, a mentő hang; a messzeségben látsz egy ragyogó csillagot — ez a vallás!...

Midőn elborít a vész, s nem levén mentő kar, a szalmaszálhoz is kapsz; elhagyva mindenkitől — a vallás partra segít!

A kétségbeesésben ott áll, mint erős kőszál, — hogy belefogódzál...

Hajótörésben oly magas árbocz, mit a tenger soha el nem nyel....

Az általános éjszakában, midőn nem akar felkelni a nap; örökálomra hunyták szemeiket a csillagok: midőn már ítéletet hisz a világ, felkél a vallás — ez a legragyogóbb nap — s világosság van az egész földön....

Nem rettent a halál, ha a vallás őrzi ágyadat.

Megvilágítja a hideg sírt.

Bevirágosítja a hideg sírtetőt...

Bármily nehéz legyen lelked a fájdalमतól. — könnyű szárny, mely égbe emel....

Ugy szeretem, hogy oly vallásos vagy!

XXIV.

1852. jul. hó 30.

Ma vett leveledből értesülök, mikép ***-ék nálatok voltak.

A kedves kis T-a kártyát vetett, vendég állt a házhoz — a kártya szerint — — gondolatom szállt hozzád épen akkor.

L-a koszorút kötött füből, s midőn a koszorú kész volt, egy fűszál kiesett belőle. Ez tán az én jövőm volt? Midőn a mélységből felhozom a gyöngyöt, akkor törik össze kezemben!

Örülök rajta, hogy legalább pár órát társaságban töltéd. A szórakozás színes pillangója az időnek; berepkedi a perczeket; s oly gyorsan eltűnnek idő és pillangó együtt!!

Komoly voltál?

Kár! ugy is annyit olvasnak az emberek az arczról, habár semmi sincs is írva rája; hát ha még ott látják a sötét vonásokat!

Ha szenvedsz, legyen a szenvedésszivedé, mert ha arczodnak is adtál belőle, oda adtad a világnak. Azért van a szív, ebbe több írás elfér, mint bármely nagy könyvben, s az Isten olvassa egyedül. Kevés ember az, kivel a bánatot megosztani lehet, s ha már magamé, legyen legalább lelkemé, s ne a világé, mely kaczag rajta, gúnyol, örvend.

Egyik ismerősed hozzád lopódzik, ellesi szenvedésedet; jelenlétedben meg is könyez, s alig lép ki ajtódon, már száraz a szem, s pár óra múlva beszéli a világnak: mennyire szenvedsz? mily életunt vagy? mily ábrándos, mily bohó szerelmes!?

A másik perczben már kettő is van nálad, kik vigasztalásodra siettek; átkarolnak, simogatnak, féltenek, őriznek; megmentéseden gondolkodnak; te habozol, nem tudod, honét e nagyszívűség; messziről sem sejtve: kebled szentélye ismét meg van lopva!

Ezek is elmennek; alig egy nap, s kész a hír: közel állsz a halálhoz; nincsen mentség; szegényt elvitte a szerelem, vagy búbanat...

Mily kár érte! mi szép volt! Csakhogy ki nem harangoznak életedben!!

Ime, egy szomoru pillantást ellopva arczodról, mily naggyá nőte ki magát a hir.

Azt hiszed, gyászolnak?

Nézd meg kint a sírokat, s meggyőződöl.

Irigység, gőg, haszonvágy, önérdék, hiúság nem szoktak fátyolt hordozni.

Annyi már az elesettek száma e téren, hogy a valódi angyalok előtt is porban hever a hit!...

Ha, van oly barátnő körödben, kinek „én“-je után te következel; ki nem ígér, beszél, hanem tesz; kinek kézszerítésében felismered a szív melegét; kinek értéke lelkében van; akkor is áldoz, midőn nem mondja, senki nem látja, akkor is szeret, midőn közeledben nincs; Ki árnyad érdek nélkül, s egy kincse van — birni bizalmadat — — — Ha van ily barátnőd, add neki hitedet, s akkor elmondhatod, mikép magadon kívül is élsz!

Sok szív hasonlít a photograph albumhoz,

ha belenézhetnél, teljestele találnád arczképpel....

Ovakodjál, figyelj! van oly bánya, melyet minél jobban ásnak, művelnek, annál több benne a kincs — a tapasztalás.

Anyád vig kedélyü volt — a te komorságod daczára — bámulnom kell rajta; havak óta ez most történik először; szeretem is, félek is tőle; meglehet, nyerve hiszi a csatát, meglehet, tértü kezd; inkább az elsőt hiszem.

Istenem! belátva lelkedbe, meggondolhatná, hogy könnyebb egész virágerdőt letépni, mint egyetlen rózsának életet adni....

Fenntebbi szavaimat ne arra értsd, mintha általában kerülnetü akarnám veled a társaságot, sőt azon vagyok, hogy szórakozzál; de más szórakozni, mulatni, s bizni valakiben.

Azon reményben zárom soraimat, hogy őszinteségemért neheztelni nem fogsz, s úgy szeretsz tovább is, mint szeretted addig.

Ugy-e úgy?

U. i. Majd el is feledém, a rózsák meg-

XXV.

1852. aug. hó 3.

Talányaidat, melyeket megfejtés végett feladtál, ime itt küldöm számadra.

Minden kérdésedre felelek; ha jól találtam, nem töltém az időt hiába; ha nem, vigasztal azon tudat, mikép veled voltam elfoglalva.

Mi a villám?

Ostora az égnek, megverni a földet.

Mi a szép szem?

Kinyilt ég.

Mi a lélek?

Óra, mely annál előbb lejárja magát, minél többféle érzelem huzta fel.

Mi a kedély?

Néha hajnala, sokszor felhője a léleknek.

Mi a részvét?

Biztosíték arra, mikép a lélek mennyből lopott szikra.

XXV.

1852. aug. hó 3.

Talányaidat, melyeket megfejtés végett feladtál, ime itt küldöm számadra.

Minden kérdésedre felelek; ha jól találtam, nem töltém az időt hiába; ha nem, vigasztal azon tudat, mikép veled voltam elfoglalva.

Mi a villám?

Ostora az égnek, megverni a földet.

Mi a szép szem?

Kinyílt ég.

Mi a lélek?

Óra, mely annál előbb lejárja magát, minél többféle érzelem huzta fel.

Mi a kedély?

Néha hajnala, sokszor felhője a léleknek.

Mi a részvét?

Biztosíték arra, mikép a lélek mennyből lopott szikra.

Mi a fájdalom?

Nehéz felhő a lelken, mely a szemén árt
ontja könyeit.

Mi bennünk a tiszta érzelem?

Gyöngy a sárban!

Mi a lángész?

Üstököse a földnek.

És a hír?

Névhez kötött sugár, mely belöveli az
egész földet, s akkor is ragyog, ha a név —
e nap — leáldozott....

Mikor nem nehéz a sírhant a koporsón?

Ha könyek áztatják.

Fenntartja-e az erő a hatalmat?

Nem! kell, hogy a szeretet is körül-
övedze.

Mért lett alkotva az élet?

Hogy legyen fogalmunk a mulandóságról.

Mi téríti meg az Istentagadót is néha?

Egy szemsugár...

Mi a patak?

Könye a földnek, azt siratja, hogy oly sok rossz embert temetnek bele!

Mi a halál?

Ut a halhatatlanságra.

Azt mondják, sok mennyasszonyra két koszorút is tesznek fel egyszerre; mik azok?

Virág a homlokán, bánat a szívéen....

Mi a vak szerelem?

Vacsoravesztő lepke; neki megy a lángnak, és őszszeég. —

Mikor szakad szét a vasláncz?

Há aranylánczczal érintik....

Kik az életnek legrosszabb mesteremberei?

A kik a légvárakat alkotják!

Hol kötik a legerősebb lánczot?

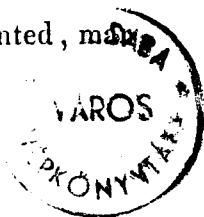
Az oltárnál, cz egyetlen szóval „szerelem.”

Mi legdrágább a földön?

A szabadság oklevele, melyet többnyire vérrel pecsételnek meg....

Mi hasonlít leginkább az üveghez?

A boldogság, sokszor alig érinted, már őszzetörik....

Mi a kín?

Oly nagy teher, mely ha hordozhatlan-
ná válik, nem le, hanem felemel az égbe.

Mi a szív?

A szerelem végrendelete; rendesen az
utolsó órában olvassák el, hogy mi kincsei
voltak az örökhagyónak!...

S mi vagyok én?

Test nélküli árny; veled élő, veled mu-
landó!...

XXVI.

1852. aug. hó 7.

Hány napja, hirt sem hallok rólad; felhő, madár, szél, mik izenetet hozhatnának, mind másfelé járnak; mintha valami nagy dicsőség volna a természet s elemektől, szívvvel daczolni, melynek úgy is megvannak saját bajai s önmagában pusztul, mint a gyökerében megtámadott virág!

Ellenem van minden földierő; Istené a dicsőség, oly erősre alkotván a lelket, hogy eddig a földdel daczolni birt.

Azt mondják, a szerelem e nagy hatalom; akkor is tied a második dicsőség, mert te tettél engemet ily erőssé.

Ma egész nap a mezőn voltam, hozzá akarok szokni a munkához, a verejtékhez, hogy ne pusztá ígéret legyen, a mit mondtam, hanem valóság.

Nem is képzeled, mily élvezet ad néhány óra a mezőn, kivált annak, ki az alkotóerőt,

a természet csudáit legfeljebb szobájában bámulta s okoskodott róla.

Midőn életet látsz a fűben.

Látod, miként a porszemnek is lakosa van, s van olyan teremtese az alkotónak, melynek e porszem földgömb, s egész életében sem utazza át.

Midőn a merre lépsz, illatos lég veri fürtjeidet s ha a légurainak dallamát is hozzá veszed, operaházban képzeled magadat.

Midőn látod, mint teszik termővé a verejtéket, s ha nehez felhő fenyegeti a tájt, ezek imádsága száll elébe, hogy mentse meg a családok boldogságát, jólétét.

Látod a beszédes patakot, ezt a meszsze utra tért vándort, mintha azon panaszkodnék, hogy fáj neki elhagyni a tájt.

A királyi tölgyet, mely uralkodik a vidék felett.

A szorgalmas hangyanépet, mely örökös munkában van, s önmagának lett rabjává.

Látod szerte a szorgalom gyümölcsét, melyet megkoszorúz az öröm és megelégedés.

Itt a fohászt, ott a reményt; emitt a hitet, amott a csalódást, különböző testvérek, s még is mind a jövőnek él.

Látva ennyi szépet, ennyinagyot, s tudni azt, mikép a legkisebb parányban is ott van az, ki maga az örökélet — — Ennyit tudva, ennyit látva, — ki ne gyúlna öröme?

S midőn végig örültem az órákat; kebled dagad a látottak boldogságától, van a mi lesz, elszomorít: hogy a nyomorult füzfa is túlél....

De ott van újra a vigasztalás, mert látod élénk fütyty mellett szántóidat; vetsz, hogy arathass. Ki hoztad a reményt, haza viszed a megelégedést, mely ünnepe a háznak. Megismerted a fáradságot, tudod becsülni a pihenést. Verejtéket terem homlokod; ezen is örvendj, mert a szentírás jóslata teljesedett rajtad...

Érzem, mennyivel többet érek.

Mennyi öröm kint, mennyi boldogság!

Ezt is neked köszönöm szeretők szeretője!

XXVII.

1852. aug. hó 16.

Kiváncsi vagyok, mi kifogás lesz még?

Megfogom győzni munkásságomról. Magamviselete ellen, ha egészen irigységből állna, sem találhat kifogást.

A társadalomban — férfihoz illőleg — töltöm be helyemet. Annyian szeretnek, s ő gyűlöl egyedül!

Mi kifogás lesz még? kérdezhetem is ezt?

Az, mi mindig volt, hogy nincs legalább is tizezer forint évi jövedelmem s mért van pusztán annyi, mennyiből becsülettel megélhetek?

Megélni becsülettel, és ragyogni, luxust vinni — két különböző valami.

Sajátságos ez a mi nemesi osztályunk bizonyos kis része. Mindig többnek akar lát-

szani, mint a mi. Ha maga a bölcsebből nem hozott magával aransujtásokat, mástól megvárja, kit családjába akar fogadni. A rang, a czim — habár oly váltók, melyeket senki sem vált be — valódi tőkepénzek, ha felkopik is az emberek álla mellettök. Nem elég a szobában, a hintón is ott kell lenni a családi czimernek, hadd lássa kint a tömeg, mikép a tulajdonos nem valami közönséges sárból van gyurva. Ha maga tekintetes, gyermekét nagyságoltatni szereti.. Henczeg, midőn a pénzes láda kong, s akkor beszél legmagasabb hangon, midőn legtöbb hitelező vára-kozik a mellékszobában. Kölesönöz ingó alapra; játszik a hitellel, közönséges emberrel akkor áll szóba, ha pénzt kér tőle. Szellemi tőkét nem gyarapít. Alacsony helyről magasra lát. Gőg, látsz-vágy a napikenyér. „Fennt az ernyő, nincsen kas.“

Kevesen vannak; s fájdalom, anyád ezek közül való. (Meg fogsz bocsátani a szerelem szavának.)

Előtte a sziv nem kamatoz, legyen bármi

nemes érzelmekből alkotva; a mell kívül ragyogjon, s ne belől.

Széles ismeretre mit sem ad; neki széles tag kell, mély érzelem helyett mély tárca, magas hevülés, rang. Aristocrata a szó teljes értelmében; sem én, sem te hatással nem lehetünk reá.

Ha azt mondom, hogy ragyogó palota mellett a kunyhó lakója is boldog, kinevet.

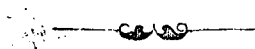
A napsugár szegényre is világít, nem egyedül gazdagra, — kétkedik benne.

Hogy ugyan azon agyagból vagyunk, — ellenségem lesz.

Oly végletek, melyek soha sem találkozhatnak.

Kétségbe kellene esnem, ha a hit nem volna oszlopom.

Remélek, szenvedek, — oh, ha egyszer vége lenne már!...

XXVIII.

1852. aug. 24.

A vágy, a vágy!

Oly boldogító, még is oly nagy teher az életen.

Egy napot vágyban tölteni, tudod-e, mily sokba kerül a léleknek?

Átélttem többször, azért beszélhetek róla.

Midőn egész éjjel nem aludtál, mert a kép, mi estve elfoglalt, éjjel sem hagyott el; hajnalban már azt szeretnéd, ha sütné a nap, mert oly borzasztó az éj magánya; nézed vánkosod, nedves szemed könnyétől; azt sem tudod, mikor sirtad... De hogy sirtál, bizonyos, mert a könnyek beszélnek.

Ragyogó pontot keresel; ah, hiszen ott van a hajnalesillag, átég ablakodon, most ezzel elfoglalod lelkedet jó darabig. Épen így égnék szemei — — gondolod... Istenem! vaj-

jon e csillag hinti-e ő rá is sugarát?... Mint reszket? bizonyosan őt látja.... Mily boldogok lehetnek a lakosok, ott a fényhazában!.. Szeretnek-e ott is?... Ha mi oda felmehetnénk, abba a csillagba.... abba a fényes égbe... Van-e ott szép leány, igéző, olyan mint ő?... Addig mereng a lélek a csillagon, míg utóbb nem is azt látja, hanem arcodat...

Ez pár órába kerül az igaz, de midőn szív és lélek oly sebesen égnék, nem órát, hanem havakat éltél, öregedtél...

Valahára kel a nap!

Soha sem láttad ily szépnek; egészen leigéző; most meg ezt nézed; minden sugarát szeretnéd elvenni a földtől, s ráhinteni arra az egyre... Nézi-e ő most a napot? ha igen, ott találkozott lelkünk?... Vagy tán még fel sem kelt, most ébreszti a világosság... Ő is oda néz, rám gondol, én viszont; így egygyek lettünk... merengsz egész áhitattal...

A legelső harmatcseppre rá fogod: ezt ő sirta; mennyit szenvedhet, mennyit busulhat!

Ha hull a lomb, ez ő, — felkiáltasz; értem tépte le a bánat.

Kilépsz a szabadba; rárajzolod arcát a légre, a füvek bársonyára; látod az élőfán, a patak habján, s oly csalhatatlanul festett képzeleted, utánna is nyulsz, míg a szivdobogás ki nem ver ábrándjaidból.

Egy szó, egy hang fél üdvösség volna; ezt is hallod, az ő hangját, pedig minő mesze van tőled!

Tovább úz a vágy bokortól, bokorhoz; a fa árnyába, az erdő rengetegébe; fel a magasba, le a völgyek mélyére.

Ez így megy egész napon át, míg utóbb kimerülsz, elfárad lelked, tested. Hazatérsz, belenézesz a tükörbe, s a halvány arczon olvashatod, mikép évet éltél le egy nap alatt...

Oly hamar él az ember, ha lélek és sziv sebesen égnek.

Ez a vágy!...

XXIX.

1852. szept. 2.

Isten szeretett legelőször, midőn a világot megalkotta.

Ő, ki mindenütt jelenvaló, szeretetével beöntötte az egész világrendszert, innét van, hogy a hova nézesz, a hol mégy, a merre gondolsz, mindenütt szeretnek; a porszemtől fel a félistenig — az emberig!

Mily sok szépet irtak a szerelemről s mindig új marad ennek daczára, sőt maga a szerelem adja azt a titkos erőt, mely kimeríthetlen.

A mi magában végetlen, rokon az Istenséggel, s mint ilyen ellenében, az emberi erő gyenge hatalom!

Szerettek, szeretnek, s szeretni fognak; a szív azon percztől fogva ölté fel nemességét, a melyben e szikrát érezé.

Hallgasd angyalom, mint szerettek, szeretnek a legnagyobb szellemek.

Hugo Victor:

„Bár mit mondanak érzem én ezt:
Hogy örökké drágább nekem
A harsonánál, mely felébreszt,
Altató dalod szerelem“!

Hafiz:

„Gyémántos király is csupán
Koronázott koldus, pompás
Díszruhába burkolt koldus,
Ha nincs benne szerelem.
De a koldus, a ki szeret
Korona nélkül is király,
Rongyokban is fejedelem.“

Mirza-Shaffy:

„Ha nézem gyenge lábadat,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy birja ennyi bájadat?“

Heine:

„Mindannyian nem tudhatják bajom,
Mert azt csupán egynek lehet,
Ő tudja jól: mi bánt, mi fáj? hiszen
Ő tépte széjjel szívemet!“

Petőfi:

„Az én szerelmem rengeteg vadon,
A féltés benne mint haramja áll,

Kezében tör, kétségb'ésés vagyok,
Minden döfése százszoros halál."

"Ha, leányka, te vagy a mennyország:
Akkor én angyallá változom.
Ha, leányka, te vagy a pokol (hogy
Egyesüljünk) én elkárhozom."

Lamartine:

"Mint két egygyé olvadt sugár,
Mint két sohaj, mely elvegyül:
Lelkünk csak egyet alkot már
S nem létez egymáson kívül."

Moore Tamás:

"Oh volna mienk bár egy enyhe szigetke
A kék oczeán közepébe kivetve;
Hol zöld bokor és fa virágosan áll,
S zsong mindig a méhe, virágainál.

Hol mennyei kéjjel
Mulat a nap sugara,
S csak fátyol az éjjel
A nap arczaira....
Hol maga a létel a lehellet üdv,
Minőket az élet nem ad egyebütt."

Beranger:

"Szikrázó elméd nem egy lantot
Fog lelkesíteni, jól tudom

Hogy Róza olvasni se tudott,
 Szégyen nélkül megvallhatom...
 Ha szólni nem birt, tolmácsul a
 Szerelmet használá szegény!
 Oh miért nem tudlak úgy szeretni
 Mint egykor Rózát szeretém."

Uhland:

"Tied vala szívem, tied leszek én
 Még ott is, alatt is a sir fenekén."

Goethe:

"A tisztelet lábához von le, /
 A vágy meg kebléhez emel. /
 Im, ifju, ez az élet kedve,
 Légy böcs és ezt keresd te fel!
 S bár egykor töle el kell válnod,
 Ha majd kiszólit a halál,
 Mit itt, ott fenn is azt találod,
 Lelked csak újabb mennybe száll."

Lord Byron:

"Oh hir! ha valaha gyönyört adál nekem,
 Ne hidd, hogy a szájás hizelgést szeretem;
 Csakhogy kedvesemnek szép szemén olvastam:
 Hogy méltónak talált, őt szeretni mostan.
 Abban kerestelek, abban leltelek meg,
 Ragyogó sugárin ama szép szemeknek."

Csak azt, ha o szemek büszke fényben égtek :
Hittem szerelemnek, érzém dicsőségnek.“

— — — — —

Gyémántos király is koronázott koldus
nélküled, o szerelem! s a koldus korona nél-
kül is király, ha szeret!

S még is azt beszéli anyád, szegény va-
gyok!...

XXX.

1852. szept. 17.

A példabeszéd mondja: inkább irigyeid legyenek, mint szánakozóid. Nekem mindegyikből kijutott.

Hányan szánnak: mi lesz abból a fiuból? élte virágában elhervad... hálni jár bele a lélek... Magába vonult, világgyűlölő... Önmagáért pusztul el.. mi kár érte!

Ah, itt a másik had, mely azért nem veszt el csupán, mert gyilkos lenni nem akar. Ha bűn nélkül is lehetne életet oltani, rég nem fájna a szenvedés.

Mint öli a bubánat; olyan az arcza, mint a sárga virág; bizonyosan ő érte szenved... Én szenvedek s másnak fáj. Ez az irigység!

Ah, mint kicsipte magát; mért nem öltözködött máskor így? ez mind ő érte van (pedig dehogy tudja kiért?) Ni, egyenesen

arra tart, most hozzá megy... találkoznak; az órák gyönyöre fáj másoknak. Ez az irigység!

Még szellem is van benne? s miért épen ő benne? hogy jobban ragadjon, győzzön, hódítson?... A leányt sodorja a lélek fensősége; ismerjük, láttuk, s ez ember bir reá ily erővel; a véletlen is kezére játszik. Mily irigység!..

Ott van ni; nem zörög a lomb szél nélkül; vele tánczol, kezét fogja; melléről lesett kaméliát mi hévvel veszi fel. Mennyien vannak e teremben, s neki van mindenek felett elsőse!.. Szemei mily merengők, mindenfelé kísérik, pedig hány szem nézhetné. Most a zenészeknek int, azt huzzák, a melyik legkedvesebb dala; hallottuk, éji zene alatt is ezt huzatta. Mindenben kitünteti — Én mulatok, s másnak fáj!.. Ily irigység!

Igaz-e, hogy nem rég szép összeget örökölt? ez hibázott csupán, az anyag is előre segíti; pazarlás a sorstól; másnak izzadása után sincs, ő potom árért jut ily előnyökhöz. Mint eshetik valaki fejje ennyi szerencsébe?

Egészen másképp néz ki, higgyétek, még boldog talál lenni. Én vagyok boldog, szerencsés, s másnak fáj!.... Ekkora irigység!

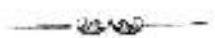
Estélyekre hívják, bizonynal azért, hogy együtt lehessenek. Ugyan kinek telik kedve oly sáppadt arcot nézegetni óraszámra. Szerpet játszik előkelő körökben; inditványoz, hat találékonyságával; ez nem tiszta érzés, nem a közügyek iránti nemes hevülés, — maga mutogatás pusztán, hogy szerelmesét kábultabbá tegye. Semmi eredeti tetteiben, utánoz, s mennyi hívőre talál. Ez boszantó! engem szeretnek, s másnak fáj... Határtalan irigység!

Vizbeesett; hogy ragadják a habok... Segítség! senki sem hallja, pedig tele a part, (itt a káröröm is testvérül szegődik az irigység mellé). Segítség! nincs egy kinyujtott kar, mely megmentene. Elöl közelgő halál, hátam megett mosoly. Ragadtak a habok; no, oda van! — kiálták utánnam — midőn a partról vízbehajló virágbokorba kapaszkodtam, s mentve valék.

Ez szemfényvesztés volt — mert látod, a szerelem ilyen bűverővel is bír, — nem a habok, hanem a te szerelmed ragadt.

És ők mint örültek!

Eltemetett az irigység, s a virág megmentett!....

XXXI.

1852. szept. 30.

Ne vedd hidegségnek, hogy ritkábban írok, meglehetsz győződve hűségemről. Egészen neki feküdtem a munkának, s a mely órák pihenésre volnának szánva, azok meg neked szentelvek; ily órák a mostani, melyben e sorokat írom hozzád; munkában fáradva bár, azért rólad gondolkodom, veled vagyok elfoglalva.

Kíváncsi vagy nem de, a hosszú idő alatt mit tettem, hol voltam?

Fáradtam jövőnkért, s egy estve jutott, nem élvezetre, hanem megköszönni a bizalmat, mellyel **-ék irányomban viseltetnek.

Nálok voltam estélyen.

Képzelheted, a zongorajáték és thea mellett, a jelenlegi társadalmi sebek képezték főbb tárgyát beszédünknek.

Mennyi szép és jó leány együtt; s ennyi szép és jó leány remény nélkül.

Pár évtől örököltük a bajt, s ki tudja, mikor lesz gyógyítható?!

Az emberek visszahúzzák magokat; a társaság most nem szórakozásra való, hanem hogy minden tagja néma legyen, a multat siratva, a jövőn merengve.

Olvasnak az arczról, ha már te nem beszélsz, hadd lessék el legalább gondolataidat; oly nagy nyereség, némának lenni, s némán tudni meg, mit érez, mit gondol más?

Ki tenyerén hordozza szívét, azt mondják rá: ez bizalmat akar vadászni, s elfordulnak tőle.

Ki magába vonult, nem nyilvánítja elvét, gondolatait, rá mondják a: „rosz érzelmű“-t.

A barátság zárt falak közé vonult.

Önmagában is kétkedik a lit.

Fehérhollóvá lett a bizalom.

A legnemesebb érzelem magának él.

Ki eddig segített, eláll tőled.

Visszahuzza magát az őszinteség.

Tettek korát merengés váltotta fel; erény gyászolni, nem vigadni!..

A fiatalság reménycseppekből él; mulat nagy ritkán, de egymás közt; szeret is, de úgy, hogy a szerelem oltárig ne kísérje.

Ez aztán a hölgyek gyásza; rossz időszak rájuk nézve; a hazát is gyászolják, meg jövőjüket is!!

Ki vigad, oda haza vigad; nyilvános vigalmakat nem engednek meg a sebek, s vigalomba nem mehetni, még nagyobb seb a leány szivén.

A leánykérők zsoltárt, vagy bibliát olvasnak a kandalló melegénél, azok pedig, kiknek számára kérnének, vagy a csatatéren alusznak, vagy élve álmodnak új csatákról...

Azt mondja az ifju, eljegyezte magának a haza gyászát, s ez időben nem kell neki más mennyasszony...

Még a sokáig váró párta is megbocsátja többeknél a „tűzbe nem ugrást“.

Ily körülmények közt, legnagyobb salomban is szomorú a zongoraszó, keserű a thea,

mert a meleg kézszorítás, boldogság frigye s az élet egyik legszentebb célja előtt, ajtót zárt az idő!...

Egyik leány kép nélkül, epedve tür...

A másik szerelem nélkül ontja könyeit!

A harmadik megnyugszik sorsán.

Van sok, ki zugolódik, s pártája nem vőlegény, hanem koporsó után vár...

Egyik máma erénynek tartja az idő e szomoru schakhuzását.

A másik kibékíthetlen leánya sorsával.

Többen pedig minden „kopogtatás“ nélkül hiesztelik: ez is kérte Julesát; az is kérte Terézt, emez is vőlegényül ajánlkozott Elvirának (dehogy volt egy kérő sem), mert ~~rettentőnek tartják a világ előtt, virágot nevelni a nélkül, hogy még csak „leszakító“ se ajánlkozzék.~~

Ezekből kiveheted, — több leány s anya levén együtt az estélyen — mint mulattunk?

Szomoru zongoraszó, keserű thea!

XXXII.

1852. okt. hó 2.

Édes angyalom!

Ne vedd rosz néven, szemrehányással kell levelemet kezdenem. Mily régen láttalak, s ez neked nem elég ok arra, hogy kedvesed pár sorral is megörvendeztesd?

Jusson eszedbe az a határtalan rajongás, mellyel első meglátásod óta körülfolytalak; az a végetlen türelem; első havakban, midőn kétkedtem szerelmedben, s szívem még sem birt kialudni? Midőn oly bizonytalanságban voltam, hogy egyedül reményem tartotta képedet, mint a puszták virágát a délibáb...

Midőn az időtől mit sem várhattam, hanem azért nem volt áldozat érted szenvedni, s valahányszor elibém tünt a:

„Szerelmemnek rózsákkal
Ilintett nyoszolyája!
Megint lefektettem a
Lelkemet reája.“

Gondolj ezekre, s tudni fogod, mit érde-
mel hived.

Semmit nem tudatsz magadról; örülsz,
szenvedsz, bánkódol? Javult-e sorsunk, vagy
rosszszabbá vált? mindent úgy találgatok ma-
gamban.

Olyan gondolataim is vannak, melyeket
tán nem is érdeemsz: hogy feledve vagyok.

Sok elmúlt már, mi hosszú élettel kérke-
dett.

Midőn századok tüntek le, mint lehet
kérdésben néhány hó boldogsága?

S ha egész világok omoltak össze, mért
lehetne csudálkoznom az én kis világom le-
omlásán?

Hol van a nagy római, görögvilág, hon-
nét a bölésészet, költészet, művészet a föld-
kerekségét hódította meg? Solon, Thales,
Pittacus s Periander kora?

A római nagyság; Marcus Curtius áldo-
zat készsége; hős tette Horatius Coclesnek?

A világ négy birodalma: az Assiriusok

és Chaldeusoké — Ninus alapító s felesége
Semiramissal, Babilon építőnőjével?

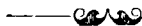
Ménusok és Persáké, Cyrus Major ural-
kodóval?

Görögöké Nagy Sándorral?

A római, Cajus Julius Caesárral?

Hol vannak Phidiász, Raphael remekei?
Az Amazon asszonyok?... Triumphok?... A
régí Jeruzsálem, Betlehem, a biblia szentjei-
vel?!...

Ennyi nagy világ, kincs, dicsőség porban
hevervén, mily nagyravágyás tőlem: szívem
kis világát félteni?...

XXXIII.

1852. oct. hó 6.

Mentséged, nem mentség. A szív mindig megtalálja útját a másik szívhez, bármi viszony és körülmények között.

Ne fájjon, ne szenvedjek?

Egyiknek sem állhatok ellent.

Ne legyek túlképzelgő?

A ki szeret, félt; a féltékenység pedig minden perczről szeret számot kérni; ez a hibás, nem én.

Bármennyire akarád is eloszlatni komor gondolataimat, nem sikerült.

Hogy szeretsz, újra meggyőztél, de hogy így szeretve, annyi idő alatt mit sem tudatál magadról, menthetetlen.

E történeten töprenkedtem szüntelen, midőn october daczára, langyos eső ért kertemben, s a lugosok alá kellett menekülnöm.

Most jött még a szép látvány.

Óriás szivárvány kelt kertem felett; egyik vége nálam volt, a másik egészen házatok fölé hajlott, mintha ez is össze akarna kötni bennünket!

Most már az ég jön segítségére a szerelemnek...

Úgy megvigasztalt e látvány; újra anyyi reményt öntött belém, szinte kezdék éledni.

Tudod-e, miből lett a szivárvány?

Ime elmondom lelkednek:

Meg volt már a napsugár, mely végig ragyogta az elszórt világrészeket. A föld megkapta az erős lökést, örök keringésre. A hold felfujta sáppadt képét; csillagok helyet foglaltak; a tenger zuggott; suhogott a falevél; a almafán ott ült a csábító kigyó; az ember evett a tiltott fának gyümölcséből... Általános öröm volt mindenfelé, jeleül: mikép az Istenre mekek meg vannak elégedve lét- és czejokkal.

Sok idő múlva az ember elkezdett leshányyni, gyűlölni, irigykedni, lopni, gyilkolni. Arczúl vágatott az erény, el lön tiporva a szemérem. Az Isten választott angyalai kica-
czagtattak. Elbizakodássá lett az alázatosság; göggé a megelégedés; az adakozás fösvénységgé. A férj megtörte esküjét, a nő más kebléhez simult; kétszinű lett a szerelem; tüzre tették az igazságot, megkoronázták a bűnt...

Látta mind ezt az alkotó örök figyelmével, s megsiratta teremtet világát!..

Villámokat bocsátott a földre; a föld meg lön állítva forgásában; nap, csillagok kialudtak; sötétség ült a világ felett, mintha nem is akarná népét látni az Ur. Elborított mindent a vizözön; a nép imádkozott: Féljétek az erős, boszuálló Istent.

Araráton kötött ki Noé kis világa; hitben, erényben, egészen más a régitől.

A teremtő, népét megvigasztalni, napsugár és tiszta esőcsepből alkotá a szivárványt, öszszekötvén vele az eget a földdel — s

mintegy biztosításul: ha a nép megőrzi erényét, többé nem rendel világbomlást!...

Igy lett a szivárvány, mely most minket öszszekötött, s a szerelem segélyére jött az égből....

XXXIV.

1852. oct. hó 9.

Magad is említéd, s való, vajmi különös az én szerelmem.

Én itthon vagyok, ő hozzád repül, s pillanat múlva jó mézzel megrakodtan, mint a méh. Kérdem, vallatom, hol vette azt a sok édességet, midőn kint hervadásnak indult lomb, s mező; azt mondja: ajkid himporát csókolta le.

Sokszor még sötét van, s elreppen tőlem; kérdezem: hol volt ily korán? azt feleli: oly jól esik neki, ha ő küldi rád a hajnalt, s nem az ég.

Van eset arra is, harcban állunk egymással; özszezuza lánczait, s mint oroszlán ront feléd. Aggódom, félek oda haza, midőn viszszatér, szelíd báránynya változott; lefegyverezte tekinteted.

Majd haramiáként vesz bucsut tőlem; elmegy, utadat állja, de nem gyilkol, azt vágyott tudni: merre jársz?

Néha koldus, elmegy kincset keresni s midőn szivedre rátalált, gazdagon lep meg, azt mondja: övé az egész világ.

Valóságos kín vele vesződnöm.

Megfogadom, ez többé nem lesz így, s más napon újra kezdődik.

Hányszor fogadod meg a szerelemben: többé nem szeretsz, nem tűröd a gyötrelmet, szakítasz — — s minden fogadásod új szikrát ad az úgy is nagy lánghoz!

Van oly mélység, melynek fenekére senki le nem szállt. Van oly magasság, melyet lélek egészen még fel nem ért. Van oly fényesség, melybe szem tisztán bele nem nézhetett. Istenen kívül van még egy hatalom, melyet titkaiban senki felfogni nem birt... te vagy az szerelem!!

Bánat, szenvedés őrzik a te forrásodat, s hányan isznak belőled?

Kábulttá teszed a bölcset. Gazdaggá a szegényt. Az élet tőled nyeri, a mi drágasága van.

Nagy a te hatalmad az egész világ felett.

XXXV.

1852. oct. hó 14.

— Szegény, oda van!

Még nem rég is álmak ringaták; ragyogó volt előtte az élet; minden órát remegve szorított lelkéhez, miért mulik el? — az idő olyan hamar repül —! Lángolt, szeretett, ölelt, csókolt, s ma leszakította magát a halálnak!

A mi örömet, reményt a „tegnap“ adott, a „ma“ már nem teljesíté; néhány óra átadta az égnek, ki a földtől mit sem várhatott.

Azt hivé, a másik élet folytatása ennek, új örömmel, vég nélkül; új reménnyel, csalódás nélkül.

Porhoz kötve maradnak bú és gond, ha a lélek Istenéhez szállt.

Azt hivé, a koporsót csak kísérik, de vele el nem mennek a fájdalmak.

A hit nem csal.

Egykor új életet adott neki, s most elvette életét a szerelem.

Ölt, a mi alkotott.

Oly gyenge volt a letört virág, hogy a legkisebb kín is megrázta, s mily erős volt meghalni.

A nélkül, hogy elítélnők, áldjuk meg koporsóját; ki tudja, mennyit szenvedett?

A hideg ész kárhóztatja mindig az öngyilkos tettét, de a szív azért megsiratja.... Fentt ítélnék, alant éreznek!..

Rövid volt az élet, még rövidebb az utolsó órák története; ime, feljegyzem számadra.

Pusztá vigalmi találkozás forrasztott össze két szívet.

Néhány szál téli virág megáldotta ez első órák örömét, a vágy fenntartotta.

A vigalom után kevés időre együtt ülnek ifju és leány; kéz-kézben, lélek-lélekkel rokonulva.

Ha mind két szerelem egyformán igaz, megállítják az időt a boldogság felett!!

— Ugy-e szeretsz egyetlenem? — szól az ifju.

— Lelkemből, szivemből, igazán, — felelt a leány!

— Nem fogsz elhagyni soha?

— Soha, soha! Ugy-e te sem?

— Nem, míg életem tart — felelt az ifju.

Forró csók volt az elhangzott szavak pecsétje; a hold a tanú.

Rosz jel a szerelemben, midőn a változó hold tanuskodik.

A hold tizszer változott már meg, s a szerelem égett változatlanúl, mindig fényesebbé varázsolvá a jövőt, mely ajtót fog nyitani két boldog sziv előtt.

Hányszor találkoztak? mindig jobban égve egymásért; ki látta a két lélek közti viszonyt, azt mondá, itt nem szakadhat a láncz, s ha szakad, mind két szivet tépi szét.

Az ember gondol, Isten végez.

Havak multak, az ifjut senki se látta;

sokan mily könnyen felednek, mit sem gondolva azzal, mikép a feledésre forró könyek ömlenek...

Boldogtalan, ki hitével könnyen épít!
kinek szívét pillanat képes lángra gyújtani.

Boldogtalan leány! ki oly hamar hívél,
hamar szeretél.

Azt tette az ifju, mit annyian az életben:
szeretett, esküdött, csalt. — — Ujra szere-
tett, s megházasodott!!

Azt tette a leány, mit annyi igaz szerető
tett már az életen: szeretett, csalódott, s ön-
gyilkossá tette a szerelem!...

Oly gazdagon ment el: oly sokat ha-
gyott hátra!

Elvitte lelkét... Itt hagyta szenvedéseit,
könyeit...

Nem tudom, a boldog házasság megsiratja-e
a boldogtalan halottat?

Én könyet ejtek rá!

Ne ítéljétek el, kinek gyengébb volt a
lelke, mint a szerelme...

Ki azért halt meg, a miért élt!...

XXXVI.

1852. oct. hó 20.

Rég készültem írni emléklapodra, melyet átadál; az idő mult, s maig sem teljesítém.

Most iparkodom vele; hát ha előbb lezajlik életem, mint sem gondolnám; erre minden napon készen kell lennünk, annyi-val is inkább, hogy a végórák meg ne lepjenek. Boldog, ki úgy élt, hogy a halál mindig készen találja.

Itt küldöm számadra az emléklapot; költő nem vagyok, azért tökéletességet a külformában ne keress, hanem hogy költő valaha tisztább érzéssel irt volna, tagadom :

A ki szint, illatot adott a virágnak,
Ég s földre két napot, fényül a világnak.
Fennt az égre egyet, földre a szerelmet,
E nagy Isten tudja, látja a lelkemet,
Mennyire szeretlek

A ki négy évszakot rendelt az időnek;
Örömet a szívre, gyászt a szemfedőnek.
A feltámadásról nem kételkedni, hitet,
E nagy Isten tudja, látja a lelkemet,
Mennyire szeretlek....

Ki felruházza a mezők liliomát;
Dallal áldotta meg a légnek madarát.
A sok veszteségben kincsül adott szívet,
E nagy Isten tudja, látja a lelkemet,
Mennyire szeretlek....

Ki vigasztalásul ránk küldi az álmot,
Ujra látni, mi szép; feledni, mi bántott.
— Minő üdv sokszor e fél álom, fél élet? —
E nagy Isten tudja, látja a lelkemet,
Mennyire szeretlek....

Ki a hirt alkotá, hogy a dicsőn, nagyon
Holta után a név örökké ragyogjon.
Az észt diadallal; győzni a szellemet;
E nagy Isten tudja, látja a lelkemet,
Mennyire szeretlek....

Ki a titkot adá, áldás és csapásnak;
Édes önmegnyugvást, üdvöt a vallásnak.
Ki a reményt nyújtá, melyben élni lehet,
E nagy Isten tudja, látja a lelkemet,
Mennyire szeretlek....

Ki szívbe oltá két legnagyobb szentséget;
Az Istenség és a haza-szeretetet.
Kitől van az élet, vágy, kín, élv s lehellet,
E nagy Isten tudja, látja a lelkemet,
Mennyire szeretlek

XXXVII.

1852. oct. hó 25.

Ugy értem soraidból, komolylyá tett az emléklap, vagy is a levélkíséret, mely mellett küldém.

Ha tudom, érzékeny lelked minden-
esetre megkímélem tőle; olyan a te lelked,
mint a csendes tó vize, mindent visszatükröz,
a mi árnyát beleveti, legyen az öröm, szen-
vedés, szebb napok emléke, megelégedés
vagy csapások.

A mily szép osztaléka az életnek, olyan
kinos!

Elszomorított, hogy a végórákra gondo-
lék; hogy azt sem tudom, melyik pillanat
lesz a bucsuszó.

Ugyan kérlek édes szépem, te soha nem
gondoltál az utolsó pillanatra? boldog vagy,
ha csak az örökéletet ismered...

Avvagy nem enyészik-e el, a mi léttel bír?

Nem hull-e alá a csillag, mely tegnap
tán ragyogott?

Nem látsz-e hegyeket ott, hol századok
előtt meglehet tengerszemben fürdött az ég?

S hol vidékeket temetett el az izzó láva,
lefolyva a hegytetőről, a hamvak felett nem
lehető-e, hogy most hullámokkal játszik a
szél?

Azt hiszed, a meszszeségből feléd intő fe-
hér pont tán valamely helység tornya? haj-
danában helység állt ott az igaz, most tenger
van helyén, s a tornyot, habok közt ingó
hajó árbocza képviseli.

E hó legalkalmasabb arra, hogy a mu-
landóságra gondolj.

Nézd, nem hull-e le a falevél?

Nem jön e hervadás mindenre, mi nem
rég élt?

A tölgyet fekve látod, mely büszke fővel,
legnagyobb viharban, egész századról be-
szélt...

Hol szabadság- és hazáért véreztek el a
dicsők; csatatér volt hajdanában, ott most
könyezik a föld, mert az emberek magok el-
felejteneek könyezni... Drágább a köny, mint
azelőtt a vér!...

Avvagy megmarad-e színe az égnek?

Nem változik-e meg a hold?

Nem nyugszik-e le a nap?

Kérdezd a felhőt, meddig tart élete? a
szelet, hol támadt? a harmatot, mi volt még
tegnap? az éjszakát, meddig uralkodik? A
mosolyt, melynek meglehet bánat adott éle-
tet, meddig ül az ajkon? Mi volt a sohaj,
mielőtt hozzád szállt? mi volt a napsugár,
mielőtt a földet érinté?...

S midőn mind ezeket kikérdezted, kér-
dezd meg az embert, ki ma uralkodik, da-
czol, örvend, gyűlöl, mi lehet holnap?

Nem is kell kérdezned, mert midőn más-
nap rágondolsz, énekszót hallasz ablakod
alatt, kitekintesz, ott viszik!

Kit visznek?

Hát azt, a ki tegnap uralkodott, daczolt,
örvendett és gyűlött.

Alig élt még, s már elment!...

Kölesönös jog.

Ma enyim a föld... holnap én vagyok az
övé...

Ez így megy világalkotás óta.

Minden elmulik, mi léttel bir; minden
átváltozik, mi a földé.

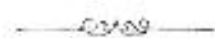
Állandóság, örökkévalóság szinte ma-
gokban hordják a mulandóságot — örök
maga az Isten...

— A lélek is elenyészik — kérded?

Ez nem, hiszen ez Isteni erő.

Ennyi enyészet közepette ne bámuld, ha
elmulásomra gondolok.

Szerелеmben olyan a szív, mint sajka a
hullámon; soha sincs biztosítva, melyik
perezben bukik el.

XXXVIII.

1852. nov. hó 6.

Kinek hívják azon öreg urat, ki a napokban nálatok volt? hallom, keményen viselte magát anyád irányában.

Látva hervadó arczodat, fellobbant s majd nem feledé azon illedelmet, melyet az idegennek mindig meg kell tartani, ha valaki küszöbét átlépi.

Ha atyafi volt, mindig menthető a tett; idegentől merészség, mely soha sem ad jogot más családi ügyeibe avatkozni.

Semmit sem bámulok, csak anyád türelmét, midőn szivén a leggyengébb hűrt érinték. Az ily ügyvédek nekem végetlen sokat ártnak; minden szavok olaj a tüzön, mely éleszti a lángot, nem hogy oltaná.

Magyarul S aztán nem épen azért sopánkodnak-e
halál fájdalmaidon, halvány arczodon, hogy anyá-
a lány ...

dat ingereljék, s megsemmisítsék, a mi reményem van is bírásodhoz?

Ne higgy a világnak; részben sokkal romlottabb ez már, mint sem jó uton járna; sokkal hízelgőbb, mint sem bizalmas tudna lenni; kárörvendőbb, mintsem boldogságot adhatna! Simogat, s még is megbánt; csókban adja a fullánkot, édes beszédben a mérget!!..

„Rab a világ, igen, kezén-lábán bilincs,

Az volna lelkén is, hanem már lelke nincs.“

Sok dolgom volt már az emberekkel, s legnagyobb sebem, mit az élettől bírok: hogy nem hihetek.

Az első alkalommal add tudtomra e vendégtek nevét, nagyon kíváncsi vagyok rá, s távozta után anyád nem tett-e észlézéseket rád, vagy reám, mert oly nyugtalan vagyok.

Küldöm a könyveket; használd szórakozásra, leginkább olyakat választottam, melyek óráidban vig kedélyt adhatnak. Az élet maga is elég fájdalmat nyújt számadra, legálább könyvekből ne merítsen szived.

Isten áldjon!

Ne felejtsd azt, ki téged mindig egyfor-
ma lánggal szeret.

XXXIX.

1852. nov. 20.

Különös reggel!

Tegnap mindig azon gondolkodtam, mily hosszú sétát teszek ma. Egészen más, kint tervezni, gondolkodni, ébren álmadni, mint zárt falak között, hol oly megszokott minden, s a lélek egész fenségében nem uralkodhatik tárgyai felett.

Vége az egész sétának.

Hogy rászédett az idő! akkora köd ereszkedett, alig néhány lépésre látok.

Nyirkos hideg van, s a mint a köd rászáll a lombtalan ágakra, megfagy rajtok. Messziről azt hiszed, tele vannak fehér virággal, de a fa érzi, hogy ez nem a nyár virága, melyet lombok őriznek.

A madár is csalódik; oda repül a galyakra, s a mint a hóvirág zörögve hull, tovább száll, gondolván: ez nem a nyár virága.

Oly zajtalan kint minden; legfeljebb a falvakból hallani harangszót, ez is oly tompán sir, oly szokatlanul.

Elvétve látsz egy vadlud csapatot, mely zöld vetésre vágyik, vagy néhány napszámost, fejszével kezében; fát vágni mennek, melynél más melegszik, őt szegényt egyedül szive melegíti meg.

A fatetőket, melyek árnyában a tavaszt megvigasztalta a csalogány, nagy fejü, ostoba varjusereg lepi el. Mekkora fej! mekkora étvágy; mily rátartósan bólogat, rikácsol, s egy hurossal megriasztja.

Igy van ez az emberek közt is!

Hány nagy fej (semmi bölcsesség); mennyi nagy gyomor (elnyelnék a félvilágot) végetlen étvágygyal; magasan ülő gőg (érdem nélkül), melyet a szemtelenség emel; észsoványság, melyet az önhietség hizlal; mennyi ember Isten képére teremtvé, hogy emelt fővel járjon, és térden csuszik; mennyi tanácsadó, ki más lábán jár; fényes rang, melyet hizelgés alkotott. Nagyság, ra-

gyogás, üveglábokon. Mennyi hős, Hercules, nyúlsszívvel?!..

Köztünk is annyi varju, s egyik sem ássa ki a másik szemét. Annyi utánzó szajkó, pávatollas vitéz. Mindenik azzal kérkedik, hogy „ember,” pedig ha jól megvizsgálod, nincs szive!!

Ez kérkedik nemes érzelmeivel; azt mondja, mindent égből kapott, mi benne nemes; egy hibája van pusztán: nincs szive.

Emez szerelmet hazud; arcza elsáppad; sentimentalís strófákat zeng; Romeo és Julia arczképét keblén hordozza; egy hibája van csak: nincs szive.

Az alig érinti lábával a földet, mert — mint mondja — szent hevülése a sárból kiemeli. Égbe néz, szép szemeket imád, fehér karokat csókol, hókebleken mereng; már járása által megkülönbözteti magát a közönséges embertől; nefelejts van kalapja mellett, sohajt, mereng, lázban van, s ha keblét érinted: nincs szive...

Pedig ez az egyetlen érték bennünk.

E nélkül többet ér nálunk a fa, mert legalább virágot hoz.

A kagyló, mely gyöngyöt termett.

Egy darab drágakő, mely ragyogásában hordja értékét.

A sötét, zord idő, sötét gondolatokra ragadt: magam és sorsom helyett másról gondolkodtam, az emberiségről. Mily nagy tenger, annyi gyöngy és annyi szeméttel!!

E zord nap emlékeül tedd el soraimat; minden napnak van valami becse, ha megtartjuk emlékezetben.

Legyenek szépek álmaid, szebbek mint életed; adják meg azok, mit ez megtagadott; álomban is él az ember, habár csak félig él... de félig élve is többet ér a pillanat gyönyöre, egész élet szenvedésénél.

Uram bocsásd! szenvedésről beszélek; hiszen azért él az ember, hogy szenvedjen.

Ha szárnyaid megtörték, kérd a menyet, adjon vigasztalást. Ha a jövőbe akarsz látni, vetkezd le a testet; ha nem akarsz szenvedni, légy fű, fa, levél, csak ember ne!!..

XL.

1852. dec. hó 9.

Oh, biz Isten nagyon szép!

Minél tovább megy az ember az időben,
annál tarkább az élet.

A valódi becsületesség szemet hűny, mi-
dön látja a sokféle szereplőt, kiket a zajongó
tömeg megtapsol.

Mily jól viszik a szerepet, mily komédia!

Halld édesem e szerelmi vallomásokat;
ha én el nem mondanám, elmondaná más.

Első szerelmes:

Édes Marcsa! hön szeretett angyal! mért
tagadnám azt, hogy szívem érte lángra gyúlt.
Meghidje nagysád, nem pusztá ábránd az,
mit érzek, nem rajongás, hanem tizta szere-
tet, és pedig czél után törő szeretet — el-
nyerni azon szép kezeket, melyek mellett
megszégyenül a fehér lilium. A sziv lángja

nem ismer anyagi érdeket, hanem lobog boldogítani az egyetlent. Ha önt meg nem látom, elenyészik nyomtalanul életem, s fogalmam sincs arról, miként tehet boldoggá halandót két fekete szem, melyeknél egyedül kétségbeesésem volna sötétebb, ha lemondana rólam! Ugy-e angyal, nem soha; egyek leszünk ezen és a más világon!

Marcának két fekete szemén kívül van 500 holdja!

Második szerelmes:

Kék szemü szépség, édes Vilma kisasszony!

Nincs távolság a szeretetben; hatvan mértföldet utaztam át, meglátni azt, kit üdvöml rendelt az ég. Ne csudálja ezt szépséges leány, messze van a kék ég (szemeit értette), még is szeretjük, bámuljuk. Hírét hallottam csak az őrjöngésnek, most benne vagyok magam, kábulttá tett a legelső pillanat, melyben megláttam. Ha akarja, meghalok érte; de inkább élek, tudva szerelmének megnyerését. Semmi más vágyam, mint

elégni szemeinek sugaránál. Boldogítson; „igen“ szava életet ad, s ha „nem“-et mond, mérget iszom.

Vilma kisasszony árva leány, s két emeletes háza van Pesten.

Túlvilági kép, egyetlen Lotti!

Színházban láttam legelőször, midőn Rigolettót adták. Nem hallottam sem zenét, sem dalt, mindig azon gondolkodtam, mint lehet ennyi báj egyetlen földi lényen? az a sugár növés, légmozgás, holló fürtök, hajnaltól csókolt arcz, iczi-piczi lábak, szemöldének szivárvány ivei, keblének hó halma — hét szépség együtt, melyekből egy elég, leforrázni bármely hideg szivü halandót; ne csudálja egyetlen Lotti, hogy valóm meg van zavarva. Bor helyett vizet iszom; attilám megfordítva veszem magamra; az égő szivarnak tüzes végét veszem számba; kere sem kalapomat, pedig a fejemben van; késő estve jó reggelt kívánok a köszöntőnek; porzóba mártom tollamat — — s mind ezt mi okozza? az egyetlen Lotti!... Anyagi érdek

soha sem vezetett a földi pályán; ott lehetnek önnek pusztái, van az én lelkemben elég pusztaság, midőn önt nem láthatom. Adja oda szívét, s boldogítsa szegény, szerelmes Poldiját.

Lottinak van két pusztája a Balaton körül.

Látod kedvesem e sokféle fülig szerel-mest, hogy gratulálnak az anyagnak, melyet elesküdnék lelkektől?

Valóságos szinpad az élet, játszák rajta a nagyobbbnál nagyobb komédiát.

Boldog, ki a szinfalon kívül szeret,
Lélekből lelket, szívből szívet.

XLI.

1852. decz. hó 27.

Tehát nincsen remény, semmi remény?
Nem ér véget a küzdés, melyben lelkem
lassanként önmagát emészti fel?

„A fájdalom féreg, mely lassan, lassan
De nem fáradva, folyvást rág belől.”

Nincsen a hánykódásokra békepart; any-
nyi gyászra jobb napok?

Nincsen birhatásodra semmi remény?
Hiszen még a hajótörést szenvedett is re-
mél, midőn már romdarabon ússza a tengert.

A kétségbeesett számára mindig van fenn-
tartva vigasztalás.

A haldokló görcsösen kap végperceiben
az előtte égő gyertyához, azt hívén: ez az
élet...

Kit vesztőhelyre visznek, a bakósuhi-
tásnál is kegyelem szavat hall.

Csak nekem nincs remény?

A kincsrahló révbe jut; a gyilkos megmenekül; a rossz arat; a tékozló segélyt nyer; egyedül én nem, kinek minden bűne, hogy szívet rabolt, s a szerelemnek egész mindenhatóságával szeret.

Lelked csüggedt-e meg, vagy összezúztak a habok, melyek ellen eddig jól kormányoztál?

Lemondtál a szenvedésnek, s nyugalom kell a hánykódás után? Jobb messziről nézned a zivatart, mint sem rád zuduljon?

Elhagyva minden, minden, mi szent volt; mely két életnek volt egész világa, üdve. boldogsága?...

De nem panaszlok!

Nem fürkészem az okokat. Talán rosszúl olvastam; talán az órák kétségét már meggyógyította a jobb szellem?

Mert sokszor van az a szerelemben, hogy a szív végső erőmegfeszítéssel küzd; azt hiszi, elmerült; nincs semmi mentőszer, s a jövő órában egészen ujultan lép ki a tüzből.

Évek örömet, hitét el nem dobom minden pillanat szeszélye, kétségeért.

Leronthatná-e a hosszú idő építményét egy óra?

Nem!

Hagyd meg nekem a reményt, s mindig elég gazdag leszek arra, hogy örömeimben így megrabolhass, mint most!

1853. márc. hó 24.

Hosszú ideig való nem látásod s a levélváltás után úgy akarta a sors, hogy az időjárásra nézve e valóban ritka napon, azon helyen utazzam, hol a mult évben rozmarinbokrommal a Sióba estem.

Rozmarinszálam megeredt a regényes fürdés után, de gazdája hervad.

A siófoki homokos utvonalon haladva, ujonnan ültetett fák sorában, ázás-fázás után megpihentem a siófoki fogadóban, vagy is jobban mondva: a helybeli postaexpeditor meleg szobájában.

Jó vörösbort rántott elő a komikus házigazda, s ittunk ez egyszer, mint a csap.

Furcsa a szerelmes ember! sokszor azért iszik, hogy feledhessen, másszor meg, hogy emlékezzék.

— Fel a poharat fiuk! — kiáltottam a körülállókhöz — dicsértessék az Ur neve, ki bánatot feledni szőlőtöt alkotott. Éljen a szerelem, barátság! éljenek azok a jó barátok, kik vérig dúlták keblemet. Kik, midőn kitevítve voltam, még el sem temettek, már tort ültek felettem; s én felébredtem, hogy ők haljanak meg... Igyunk; hadd legyen ide bent rózsaszínű kedv, s kint zúghat a vihar.

E percekben erős szélroham vágta meg az ablakráját, szinte recsegett bele.

Messziről tompa zúgás hallatszott, mint valamely szétvert tábor nyögése, melyben imádság, jaj, sohaj, káromkodás összevegyül.

Egész életemben szerettem a regényest, elhagytam tehát embert, szobát, kancsót, s kimentem a fogadónak éjszakra nyíló ajtajába.

A Balaton oly közel van a falakhoz, benne fürdenek ezek tükrébe szép idővel.

Ha megharagszik valamelyik szilaj hullám, akkorát vág a part felé, hogy a tetőre fecscsennek a habok.

Most láttam, a Balatonnak is van
forradalma.

Igazán, borzasztó szépség.

Jön éjszakeről a zivatar, apró hódarát ra-
gadva szárnyain, s bősztűhében végigkor-
bácsolja a nagy tavat.

A vihar mindig erősebben zugg, s a Ba-
laton felsüvít!

Homokot, apró kavicsdarabokat fűtyülés
közt hajt a partokról.

A veszprém s zalamegyei hegyek vas-
tag, nyirkos ködben úsznak; s csak néha
fehérlenek ki a gamászhaj partok.

Tihany, hótól borítva egészen a hullá-
mok torkában; a távolban úgy tűnik fel
előtted, mintha mindjárt elnyelnék a habok.

A habtorlatok előőrsei már megérkeztek
a partra, a bősztű elem hatalmától úzve.

Vadludak, dunai réczék, szárcsák erős ki-
abálás közt hagyják oda a zajt, nádasokba
huzódván, hol ki szokták böjtölni a rossz időt.

Halászmadarak, bibiczek — korán ér-

kezett hirdetői a tavasznak — erős szárnycsattogás és víjogással töltik meg a léget.

A lomha gólya háztetőről távcsövez, míg mellettem a homokban, felejtve énekét, úgy meglúzza magát a kis pacsirta, kézzel megfoghatod.

A halászkunyhók süvegét viszi a szél; össze-vissza tépve, porban hevernek a hállók.

Fmber emlékezet óta soha sem volt ilyen nagy a Sió; beletolakodik hab után hab, hullám után hullám. Egyes hullám-csoportok kicsapnak az országút mellé, hozva apró halakat, rákot magokkal — pillanatig visszatakarodván a víz — a homokon fel s alá veczkendeznek!

Mind megannyi jel a beállandó, még erősebb viharra.

Délután egy óra.

Most legborzasztóbb a látvány.

Fennt havat pipáznak a zalai hegycsok, míg a Balaton felszínét másfél öl magas barázdákra szántja fel a zivatar.

Sirnak, jajgatnak a hullámok, mint rab-

szolganép a korbácsütés alatt, s hogy nyom nélkül egyik se enyészszék el, kavicsdarabot, nádszálat, iszapvirágot hoz vele a szélre.

Ha messze benézesz, azt gondolod, két ellenséges tábor küzd egymás ellen halálos csatát, minden vitéze hófehér paripán.

Keresztül ver a víz az országuton; s hol kocsik jártak tegnap, holnap tán hajóznak, mire az őszhaj sem emlékezik.

Ágyában annyira felemelkedett a Balaton, szinte félsz, hogy kiront és elseper.

Kilépve az árnyékból, önerődből nem tudsz megállni egy ponton.

Homoktól hódarától szürke a lég; a zugást, morajt nem állhatja a fül, s oly metsző hideg van, arra a gondolatra jössz, megaludt ereidben a vér, mert semmi tüze nincs!

Sokszor láttam, bámultam a Balatont; de ily borzasztó szépnek soha sem láttam, s nem látták a legöregebb emberek.

Betértem a bor mellé; bor és kandalló tüzétől kérni melegeget.

Midőn lefeküdtem, ablakom nem rázta

többé a szél; tökéletesen lecsendesült; azonban a Balaton egész éjjel zuggott, morgott, suhogott, mintha nem akarná feledni a csatát, melyet tán soha ki nem állt!

— — — — —

22-én korán keltem.

Kíváncsi voltam látni a csata helyét, s kimentem a tópartra. Ekkor kelt a nap az akaratjai hegyek felett.

Alig ismertem a szép tóra; égyszín-kék színéből egészen hamuszínűvé változott a zaklatásban.

Siófok felett egy két árboczos teherhordó hajó feküdt kint a homokban, két ezer mérő eleséggel. Felső-Eörs alól szakította el a vihar, s kidobta a vízből, mint a lapdát. Mellette kisebb szállító hajó; tudja a fergeteg Ura, melyik részéről vándorolt ide a Balatonnak?

Part hosszában az óriás hullámok felesapkodtak a fákra, s rá fagyva, úgy néztek ki azok, mint egy-egy nagy jégoszlop, különféle alakzatokban, csoportokban, melyekre

midőn a kelő nap vérvörös sugarat öntött, ragyogtak, tündököltek, mintha egész föld gyémántját, drága kövét ide hordták volna.

Különösen néhány szomorúfűz, oly ritka látványt nyújtott alácsüggő, ősz hajszálaival, mit soha sem feledek.

A jégstatuák egész napon át őrizték a Balatont, s csak másnap olvadtak le.

E kép nagyszerű volt, s mondhatom borzasztó szép, azért akartam előtted festeni.

Ha leveleim ritkábban köszöntenek, mint a multban, tulajdonítsd a szigorú körülményeknek; meg lehetsz győződve, sem idő, sem viszonyok nem változtatnak rajtam, s maradok mindig a régi, tégedet igazán szerető.

XLII.

1853. május 5.

Rég akartam veled tudatni betegségemet; húztam, halasztottam, majd elmulik, s most, midőn kétséges, vajjon nem dönt-e ágyba; — értesítlek róla; inkább tőlem tudd meg, mint mástól.

Öt-hat hava, mióta szenvedek, fájdalmasan szenvedek, s ha tovább tart bajom, mint az orvos állítja, oka, mert lelkem is beteg. Ezt pedig senkinek sem panaszlám; ledölök ágyamba, jön az orvos, tapintja üterem: ah, ön jobban kezd lenni (ha bele látna lelkembe...) mondja, az orvosságot rendesen vegye (iszom a reménység cseppjeit, hiszen ez „sem gyógyít, sem öl...“); minden másnap hagyja el a magányt, ez önnek legnagyobb baja.

Eztán magamra hagy; hideg, rideg körüllem minden, s akkor leszek jobban, midőn képed ágyam felett lebeg vigasztalásúl.

Ez éltet, ez tartja bennem a lelket; legyen áldott lábaidnak nyoma is.

Letettem a gondolatról, hogy mostanában láthassalak; ha így rendelé a sors, ebben is megnyugszom. Tűrök, daczolok, megerősítem lelkemet; ne mondja a fájdalom, hogy férfira nem talált.

Sok embernek elég volna azon teher, mit az én szívem emel, s ki tud róla kivüled? senki!

Az igaz fájdalom nem kérkedik, lángol, dühöng nyilvánosan; minél csendesebb, annál mélyebb...

Ki arczán, mint boltban árulja szenvedéseit, hogy lássák, szánják; ki dicsőségnek kamatoztatja kinjait; piacra viszi e legszenőbb érzelmeiket — az nem szenvedett soha, soha!...

Elég egy kép örök busongásra, örök gyönyörűsége, s legyen ez magáé a szivé, mi köze hozzá a világnak?!

Ne busitson bajom; az Isten jó, még mindig megsegített, ezután sem hagy el. Légy

erős, bizalommal; égben keress megnyugvást, ha a föld nem ad; elég neked felfelé nézned kegyes szemeiddel, hogy minden megadassék számadra, a mit kérsz, s én is meggyógyuljak.

Örül annak az ég, ha a földön is van angyal, ki a bünösökért bocsánatot esd le tőle.

Lehet eset, hogy hosszabb időre távoznom kell; ne ingasson meg hitedben; a valódi, tiszta jellem soha sem hazudtolja meg magát.

Azt mondják, nem jó nekem itt a lég; hol mások mézet, én mérget szívok; más ég, más föld, más vidék kell gyógyulásamra.

Jámbor orvosok! nem gondolják meg, mikép eget, földet, vidéket szívemben viszek magammal!...

Hanem azért megyek, legalább öntudatom nyugodt lesz, s te sem vetheted szememre, hogy élni nem akartam a te boldogságodra.

Erőt szivednek!

Bizalmat lelkednek!

Igy nyugodtak lesznek óráim, s te is nyugodt lehetsz, mert az Ur velem leend.

„Mikor a vizen által menendesz, veled leszek, és a vizek el nem borítnak tégedet; mikor a tűzön járandasz, meg nem égysz, és a láng meg nem perzsel téged.“

Zsolt. 50. 15.

XLIV.

1853. jan. 16.

Egyetlen angyalom!

Mitől félted, a jövő héten teljesíteni fog:
fürdőre megyek; azt mondják: szórakozni,
gyógyulni.

Ám legyen! ha van gyógyulás a távol-
ban, jöjj, karolj át; drága az az élet, mely
kettőé...

Azt állítják, betegségem nő; s igazán
magam sem tudok mit gondolni e tanácsadó
s jósokról, mert most szüntek fájdalmaim.
A szenvedés szűnik, s a betegség nő?!

Nem értem!

Vagy az a nagy beteg, kinek már semmi
sem fáj?!

Nehezen megyek el; te foghatsz fel egész
nagyságában helyezetemet, ki magamon ki-
vül legjobban ímersz.

Légy megvigasztalva! kétségbe ne ess;
ezeknek tudata leend egyik gyógyulásom.

Ha erőm engedi, a távolból is irok; his-
zen nincs gát arra, hogy két szerető lélek
össze ne repüljön!

Emlékezzél, és szeress!

XLV.

Füred, 1863. júl. 26.

Sem ég, sem lég, sem vidék eddig nem gyógyítanak!

Furcsa is, beteget ily zajba hozni? mint-ha zene, vigalom, kalandvilág látása, valódi szenvedőt gyógyíthatna?

Inkább jobban fáj, és sért minden.

Hagyom saját bajaim; irok másról, legalább elfoglalom lelkedet.

Irok a „Halvány csillag” történetéről, mely itt szájról-szájra jár.

Ő a napok hősnője most itt; s a hol megjelenik, bámulják, a merre megy, szánják!

— — — — —
Felséges ez a fürdői élet egészséges embernek.

Korán sincs itt senki családi bajokra szorítva. Az élvágó nem gondol semmivel;

muzsikát hallgat; jól eszik, iszik; későn fekszik, s ha estve a holdvilágot megbámulta hangzó éjzenék kíséretében, — reggel a nap keltét imádja; sétál a platánok árnyában hivatalosan fel s alá; bókol, szépet tesz.

Ha éhezik, rántott csirkéz; ha szomjazik, magyar nektárakba öli bánatát; pucsoz, feketekávéz. Szellemileg is akarván táplálkozni, fuvolát, tombolát hallgat; szép lyányok szeméből sugarat lop; kalandokat sző, fényeseket álmodik...

Szóval: az egész fürdői élet könyelműségben foly le, mely — kivált most — drága pénze az életnek. Az egészsznek pedig az a vége: hogy tele szív és üres tárczával tér haza.

**Fiured mindig elég anyagot nyújt a ka-
land- és regényesre.**

Sokszor mesesik az itt, hogy az ifju házaspár örömtelt kebellet lép a zajok világába, s az arácsi temető szakítja le a férj kebléről, legszebb virágát, vagy viszont.

Többen tele zsebbel pöffeszkednek vig

csapatok élén, s pár véletlen óra tönkre teszi kártyaasztalok körül a zsebet.

Az öreg bankár eljön Hamburg- vagy Bécsből, özvegyen, gazdagon, s fiatal nővel tér haza; visz magával üres tárczát, üres szívet...

A leány, mutatni virulását; az öreg dáma, fényes hintáját, öreg arczát, fiatal szívet, vendéghaját.

A toilette-dühöncz 20—24 selyemruhát; a kereskedő nő ékszereit; míg a kisimított, telivér lovag, tárczára rakva egész évi jövődelmét, gazdag prédára les szemüvegével, hogy a proletár-életet fényes hotelben élhesse le idővel.

Tökéletes nagy vásár! veszélyes vásár!

Adnak, vesznek; hol az eladó, hol a vevő csalódik.

Ide hoznak örömet; ide hoznak bánatot; mindegyiknek elég katonája van.

* * *

Egyik reggelen szokatlanul szomoruan ébredtem fel. A halvány csillagról álmad-

tam-e, mely a fürdővendégek ajkán mindennapi szó volt e napokban, vagy valamely delejes erő tartott lekötve, — magam sem tudom, de leverten mentem le a sétatérre, uj fürdőházi, elég kényelmes szállásomból.

Pár pohár savanyuvizet ittam, s fekete köpenyem bal vállra csapva, boldog óráimon merengtem, míg az álmakból a derék Lendvai rázott fel, karomon ragadva: no édes lelkem, mien gondolkodik, — szavakkal. Nehány fordulást téve, ismét magam maradtam, s el kezdtem félig hallható hangon szavalgatni Tóth Kálmán barátom egyik szép-dalát; azét a költőét, kinek annyi az ellensége, mint a fűszál, de kit e hon minden dalt kedvelő leánya egyiránt becsül, egyiránt szeret.

Lassan hangzott a dal a hársfasorok alatt:

„Ne keresd szép gyermek,
Ne keresd halálod —
Hisz evvel magát az
Istent is megbántod.
Hogy ha életedet
Ottan elpazérlád,

Kigúnyoltad akkor
Az alkotás czélját."

Alig mondtam jól el a dal utolsó sorát, midőn egy valóban igéző alak mellettem terem; végig mér szép, sötét kék szemeivel, s tovább halad előttem az árnyas sétatéren.

Ha éghető vagyok, bizonyosan keresztül lövi lelkemet a két szemsugár.

Ki ez a szép teremtés? — kérdeztem ön magamtól — mely könnyebben lebbent el előttem az árnynál, de szíve tán nehezebb volt bármely sziklaóriásnál?

Sötét haja, mint az éjszaka; növése festői, míg halvány arcán a forró dél legszebb Aaron virága hervadott; szemsugarai megtörten is oly ragyogók, bájolók!...

Kilátszott e szép szemekből a szenvedés, de villogó hatásukat nem veszték el.

Az egész lény úgy tünt fel, mint valami tulvilági kép, mit hiában akar felfogni az ész, kitalálni a lélek; megjelent, s eltűnt, mint az árny, de olyan árny, mely jóltevő hatással van kedélyünkre.

Ritkán hatott rám az életben valami úgy, mint e tünemény; fáj emlékezetem, valahányszor rá gondolok.

Folyvást népesedett a sétatér.

Már megcsókolták a napsugarak a tihaiyi kettős tornyot.

Farkas Miska bandája szebbnél-szebb dalokat játszott, míg a gyönyörű reggelt élvező vendégsereg tapsolt örömében.

Jó volna még egyszer látni, találkozni vele — gondolkodtam magamban — s égett a vágy, megtudni e rejtéljes lény kislétét, sajátságos magaviseletének rugóit?

Rászedlek kedves Stranierám — tönölődtem, — s szemügyre vettem az egész sétatért.

A terv kész, s igen könnyű.

Épen az új fürdőház előtti fasorok alatt sétált; az élv-vágyók tarka tömegében még inkább kitűnt a halvány arez.

Én meg a szomszéd fasorok közt folytattam sétámat, s midőn láttam közeledni a hervadó virágot, rákezdtém a dal másik strófáját:

„Meglep néhány perczig
 Egy nehéz gondolat...
 De te észreveszed,
 S megfedded magadat.
 Aztán elfutsz, játszol...
 De a játék kint ád,
 Lásd ezt a valamit
 Szerelemnek hívják.“

*13th Kalmien
 18th Kalmien*

Görcsösen kapott szívére a halvány csil-
 lag, s míg mentemben egymásután ismétél-
 tem a fentebbi sorokat, huzódott utánam,
 mint esti sugár után a holdkóros.

Ujra előttem állt.

Belenéztem merengő szemeibe, melyek
 rajtam függtek mozdulatlanul.

Ingadozni látszott, vajjon megszólítson-e?

Pillanatig habozva, erős megrázkódás
 után magamra hagyott, egy mély sohajjal,
 mely kifejezte e szavakat: mindent elvesz-
 tettem.

A hullámozó tömegben keresztül hatolva,
 sebes léptekkel rohant be a Horváth ház ka-
 puján, míg öreg társalkodónője hevesen ki-
 áltott utána: Kornélia! Kornélia!

Képzelheted, mint égetett a vágy, meg-
tudni e szerencsétlennek látszó hölgy sorsát?!

Hagyjuk el a zajos Füredet; felejtjük a
csolnakázók vig zsongásait, a kellemes zenét
s vidító tánczestélyeket.

Látogassuk meg a szomszéd Erdélyt, e
kedves testvér hazát, honnét ide hallik a
szívütés, ide száll a sohaj; az egy testben
egyik a lelket, másik a szívet képviseli.

Sz-ben vagyunk, közel az oláh határbér-
cekhez.

Lépünk be a főutca legkiválóbb épüle-
tébe, mely az első látásra meglepi a szemlé-
lőt korsajátság, különcz építészeti modor,
czirádáival.

Az utcára néző közép terem ablaka előtt
magas, szikár férfiú áll; a félig kopasz hom-
lok, eleven tüzes szemek, sötétbarna arcz,
melyet még sötétebb szakál árnyaz be; a
száraz ajk, gúnyoros mosolyával, — különös
szinben tünteték fel idegenünket, Fényházy
Györgyöt, Erdély egyik tehetősb birtokosát.

Mellette a kereveten halvány hölgy ül, búskomolyan, szemei a messze távolban kalandozván...

Holló-fekete haját, sötétkék nagy szemeit nézve; azonnal felismerjük benne Kornéliát, Fényházy egyetlen leányát.

Lopódzunk az illemszabályok ellenére közelökbe, s hallgassuk végig az érdekes párbeszédet.

— Hiszem, nem mondasz ellene tervemnek édes leányom? vagy megakarod bántani atyádat ellenszegüléssel; felzavarni anyád álmait a sírban, ki azon végszóval zárta be ajkait — az Isten nyugossa meg — hogy jövődet szem előtt tartsam.

Hideg borzadály futott végig Kornélián, s elsáppadt, mint a hold.

— Megzavarni anyám álmait — felelt könyázott szemmel Kornélia — nem, ezt nem akarom; de vajjon szem előtt tartod-e atyám jövőmet akkor, midőn örvénybe akarsz vetni; midőn eladod gyermeked a fájdalomnak?!

Fényházy ajkába harapott; elkezdett fel

s alá járni a pillangós szőnyegeken; arcza komorrá lett, melyen a haragnak egy-egy villáma cikázott át koronként.

— S ha erőltetem a dolgot, mit fogsz akkor tenni? az ifju tehetős; jó erkölcsü, mit ellenségei is bevallanak; szép jövőt ígérő hivatalon áll; jó családból való; e mellett művelt, fiatal korú, s kell ennél több, hogy boldog lehess?!

— Kell atyám, még kell valami mind ezekhez, boldognak lenni — a szeretet; s a szívet szeretetre erőltetni épen olyan, mint nyilni kényszeríteni a virágot; lélek és szív ura önmagának, s nem tűrnek erőszakot, a melyik pedig eltűri, jaj ott a boldogságnak. Gazdagság? mintha bizony vagyon adná a megelégedést, s nem a kölcsönös vonzódás, a szívek melege? Tán szegényben nincs jó erkölcs, erény, belérték? sokszor van az az életben, hogy az összehalmozott kincs mellett nincs megelégedés, míg egy kézszorítás egész élet üdvét rejtí magában. Édes jó atyám! ne légy zsarnoka szívemnek, ne törd össze.

Fényházy jól látta, komolyan mire sem megy Kornéliával, s elkezdte szépszavakkal, ígéretekkel ostromolni; ezekre is hidegen maradt. Családi büszkeség, remények, ígéret, mind megtörték a szilárd leány akaratán. Ugy ült ott, mint a vértanú, ki üldöztetésének legkeményebb perczeiben sem adja fel elvét, inkább meghal, homlokán a dicsőség fényes sugarával.

Az öntudatra ébredt szerelem, ha nem ad jogot a gyermeknek arra, hogy ellenszegüljön a szülők akaratának akkor, midőn egész élet boldogságáról van szó? ha elkárhozhatik a gyermek a szülők parancsára?... Ugy dobjunk Kornéliára követ!!

Keveset beszélt még Fényházy daczosan, ismét haragra lobbanva, s akaratának azon szilárd nyilatkozatában: mindenestre ahhoz kell leányának férjhez mennie, kit ő akar, kit ő választott.

Boldogtalan Kornélia!

Az atya szobájába tért, s csendes lett minden.

Másnap kora reggel Kolozsvárra utazott, hol családi-ügyekben majd minden második héten megfordult, hozva innen drága ruhákat, ékszereket, csecsebecse s irodalmi műveket. Mert meg kell vallani, Fényházy épen oly gondos családapa volt, s majd nem a fényűzésig bőkezű (ki is került tőle), mint szigorú s hajthatatlan, midőn leányának szerencse s jövője volt kérdésben.

Kint zivataros, téli idő, a milyenhez január hóban gyakran van szerencsénk, s ha Fényházy oly vasember nem volna, még visszafordítatná a kocsirudat, pedig nem a legjobbkor, mert egy lovag közelít a lak felé, gyönyörű serege szürkén.

Minden kantárvezénylet nélkül csavardott be a szép állat a kapu alá; úgy látszott, nem egyszer hordozta már ezen az uton gazdáját.

Kornélia dolgozó szobájában Józsika regényét lapozgatá; oly jól állt neki a kék yirággal áttört fehér-ruha, hasonló színű, széles szalaggal átszorítva dereka, melynek

csokrát gyémánt kapocs tartá össze, lefolyván majd a mesés-piczi lábakig. A sötét haj éjszakáját gyönyörű fehér-rózsa őrizé, mint egyetlen tanúja az epedő fájdalomnak.

E lovag Valter Mór, kit Fényházy is többször látott leánya körében, s mint derék, művelt ifjut, mindig előzékenységgel fogadá, korán sem gyanítván, hogy a látogatásokban valami mélyebb viszony rejlik, mit lovagunk mindig ügyesen el tudott titkolni, a különben szörnyű ovatos, s fürkésző tekintetü atya előtt.

Ha néha megjelent, Kornélia sötét kedélyű, hideg volt, mint egyébbkor, ki sem jöhetvén arra a gondolatra, mikép szívében egész poklát hordja a szerelemnek. A nő arca nem mindig tükör, melyben láthatsz, olvashatsz, hanem számtalanszor sima jég, melyet fel nem olvaszt a szerelem napja.... Sötét éj, melyen eltévedsz.. titok, mit megfejtetni nem birsch!

Valter szavalt, regélt, Kornélia zongorázott, míg Fényházy csempészett törökdohányt

pöfékelt. Így folytak le azon napok, melyek tanúi voltak két szív titkos dobogásának.

Füzzünk új napot a lefolytakhoz; adjunk időt a boldogság számára; oh, e boldogság drága árban van!...

Együtt ültek a pamlagon Kornélia és Valter; az első, mint megtört virág; szemein meglátszottak a könyvek nyomai; homlokán a bizonytalan jövőnek felhője. Szíve lázasan ver; hadd verjen, most legalább az örömnek ver!

Lépjük át mi is a boldogság sorompóit; szabad hallgatódzni ott, hol a szerelem igaz nyelven beszél.

— Tudom átfázott ön Mór?

— Nem édes angyal; képe elég volt arra, hogy utamon világítson, melegítsen. Régen láttam, olvastam szemei egében; a vágy üzött s nem volt maradásom. Aztán az a távolság, melynek nincs vége, mert üdve elérhetlen — oly leverő, kétségbeejtő. Ily idő? s én itt vagyok; bocsásson meg, vágyaim hoztak.

— Ön számára mindig van bocsánat; azonban most erre nincs szükség; a szerelem hozta, szerelem várta. Pihenje ki magát, édes a pihenés, ha célpontra vagyunk.

— Angyalom!

— S mikor indult?

— Tegnap délből.

— Mennyi idő, mily messzeség! kedves Mórom!

— Az idő hosszú volt, de az út rövid, tudva, hogy kevés idő múlva legboldogabb halandója leszek a világnak, s atyja?

— Az is ma ment Kolozsvárra; bizonyosan örvendene jövetelének, régen látta önt.

— Nem gyanít semmit?

— Nem! — E szóra elmélyedt a szép teremtés, s pár könyesepp hullott le azon égből, melyet csak egyszer teremtett az Isten.

Már megtörlé a két ragyogó csillagot, melyeknek fénye a könyön át is égető, átható volt, s megszorítá hófehér kezét, Kornéliának.

— S messziről sem említé ön viszonyunkat?

— Ugyan mit gondol ön, kitenni magam atyám haragjának, mely nem ismerne határt féktelenségében; ez annyi volna, mint bizonyos halálba rohanni; feláldozni a kis reményt is, mi szivemen ég.

— S ily zsarnok volna atyja?

Igen
Lehet — Igen, Mór! a családi kört tekintve, maga a teljes szeretet; a szerelemben kérlelhetetlen zsarnok.

— Ugy vége, vége! ne altassuk magunkat; nem leszünk mi egymáséi soha!

— Ne essék kétségbe Mór! remény, türelem!

— A reménynek is van határa. s én belefáradtam már az örökös reménykedésbe; ennyi akadályt szétzúzni — emberi erő képtelen.

— Ugy látszik Mór, ön a rövidebb utat választaná boldogságunkra, pedig ez csalódásra vezet; a boldogság mindig hosszú uton jár.

— S ha a vágyak legyőzték a türelmet?

— Korán érett vágyaknak ritkán nyilik meg a mennyország, míg a kitartás biztos jövőre vezet, — szólt vigasztalólag a szenvedő hölgy; vigasztalt, s pedig maga is kétségbe volt esve. A nőnek mindig van ereje küzdeni fájdalmaival, míg a férfi annyiszor összeroskad!!

— Engem kimerít a szenvedés, — vágott közbe a türelmetlen ifju, — s valahányszor találkozunk, a bucsú mindig nehezebb, mindig örök elválás reám; mit tegyek hát?

— Megmondom, — felelt Kornélia. — Mór egész szerelemmel csüggött az ábrándos, szép tekinteten.

— Nem találkozunk soha addig; míg egymáséi nem lehetünk.

— Soha? ez lehetetlen; a gondolat maga fél halál.

— Ha szeret Mór, úgy nem halál, hanem élet; s ha nyugalmam, s azon szent kötelességet tiszteli, mely leányt atyához köt, — úgy kívánságom teljesíteni fogja. Két lélek roko-

núlt, s mi kell több? a lelkek frigyét enyészet nem érheti, s így a földtől megnyertük azt, mi legdrágább; a többi úgy is mulandó! Isten úgy áldjon meg, mint önt feledném. Atyám arezáról leimádkozom a szigort, az ellenszegülést, s mi még boldogok, végtelen boldogok leszünk. Ugy-e Mór? szerelemben úgy sincs távolság, ha a szívek egymásért dobognak...

Mór keservesen zokogott; s igent inte fejével.

Sírt Kornélia is; egyik a másikat áztatta könyével; egyik szív a másik felett dobogot!

Tovább is ábrándoztak.

A szép leány zongorázott, s ha elvégezte a dalt, Mór lassú hangon szavalta kedvese előtt azt a költeményt, mely annyi jó órának volt emléke:

Meglep néhány perczig
Egy nehéz gondolat...
De te észreveszed
S megfedded magadat.

Aztán elfutsz, játszol...

De a játék kint ad...

Lásd ezt a valamit

Szerelemnek hívják."

A költemény ismétlése, új könyvek, régi fájdalmas, kézzszorítás, s egy forró csók adták meg az utolsó perceknek a fájó emléket.

Szerelem alig búcsuzott valaha nehezebben?!

— Tehát soha addig? — esengve nézett Mór a könyektől nehéz szempillákra.

— Soha addig! — felelt Kornélia.

A jövő percek a déli havasok felé vágató lovagot láttak, ki vele vitte minden kincsét — szerelmét —, s a pamlagon egy megtört virágot, ki a szülői szeretetért, fél életét adta oda az utolsó kézzszorításban.

Szegény Kornélia!

Szegény Valter!

— — — — —

Nem sokáig kell Erdélyben időznünk.

Fényházy a fenntebb történetek után — rövid ideig tartó betegeskedésben meghalt.

Valter pedig búcsut vett Erdélytől sokára, nagyon sokára — mielőtt Fényházy halálát hallotta volna. Ugy égették szívét e szavak: „soha addig.“

A gyászoló lélekben is van helye az igaz szerelemnek.

Kornélia nyugtalan volt, s vigasztalhatlan! Nem tudta, Valter él-e, halt-e? vagy tán elfeledé? hiszen ez nem újság a szerelemben!

Várta, hogy jön? nem jött!

Sováron nézett a messze bércek felé; kérdezett felhőt, madarat; semmi sem adott megnyugvást...

Félőrültté tette e két szó: „soha addig.“

* * *

Térjünk vissza Füredre.

Szól a zene; élcezz a fiatalság; hangzik a csolnakázók dala; mindenki élvez és örvend; mindenki arcán mosoly, megelégedés ül, csak egy ábrándos hölgyet nem lehet mosolyra bírni, kit „halvány csillagnak“ nevezett el a

vendégkoszorú, százféle regét beszélvén róla; p. u:

Első rege: Holdvilágos estve kimegy öreg társalkodónője karján a Balatonpartra: a sugárban fürdő hullámokra integet, s midőn kért kincsét megtagadják a hullámok, sutogva dadogja:

„Aztán elfutsz játszol...

De a játék kint ad...

Lásd ezt a valamit

Szerelemnek hívják.“

Ezután elkezdi hangosan sírni, s könnyápor mossa arcának hervadó virágát.

Második rege: A halványcsillagnak van egy kedvencz dala, ha ezt dalolja valaki, a rejtélyes nő ott terem, felkaczag s szobájába menekül, mely napon többé nem látja senki.

Harmadik rege: Minden estve elmegy a kápolna ajtóhoz, s egy-egy koszorút hagy ott ily szavakkal: „soha addig.“

Negyedik rege: Legkorábban kell a fürdővendégek közt; ablakjához huzódik, keleten csügg tekintete, lelke, vágya, s midőn a

nap kel, határtalan öröm közt kiált fel: ő jön... ő jön...

S több ilyek voltak a napi beszéd tárgyai; mindenki tudott valamit mondani; s ha egy elkezdett regélni, egész csoport állta körül.

Mindezeknek még nagyobb érdeket kölcsönözött azon körülmény, hogy a saisonnak fénye, szépségkirálynője volt.

Sétautazásából vártuk a „Kisfaludy“ gőzöst; sok új vendéget is hozott magával Keszthelyről, s a többek közt egy érdekes egyéniséget; kit szép, göndör fürtei, a szenvedő arcz felett villogó fekete szemek, az elegans toilette, megnyerő külső, első perczre ajánlának.

Ekkor volt virágzásban a „fiatalság asztala.“ Hol 20—30 fiatalember együtt ebédelt, vacsorázott, kalandokat regélt, Farkas Mikának intonált, pezsgőzött, százasokat dobált, vidám kedvet szórt, indítványozott — szóval: hangadó volt a fürdőhelyen.

Ha új fiatal ember érkezett, s a zaj és élvekről kérdezősködött, első volt a „fiatalság

asztala," mely ajánlva lön: s így minden napon szaporodott, nőt a barátság e delejes láncza egy-egy szemmel. Volt fő- és alispánja, főjegyzője, szolgabirája, pénztárnoka stb. az asztalnak. Ez határozott a kirándulások, vigalmak felett; ez kiáltotta ki, s koszorúzta meg a bálkirálynőket. Egész Füredben figyelem tárgya, s minden tagja közbecsülésben.

Anna nap előtti estvén, midőn legnépebb szokott lenni Mayer ragyogó terme, együtt ültünk a fiatalság asztalánál.

Ott volt a nem rég jött ismeretlen is köztünk. Hangzott a zene; járták a pohárkocintások, áldomások ezért meg azért a szép szemért; a leendő bálkirálynőért; a Halvány csillagért; az egész társaságot kedélyes hűmörbe öntötte azon gondolat, hogy holnap lesz a nagy nap, az országos hírvű Annavigalom. Csak magam voltam egykedvű, zsémbes; ki legfeljebb azon örültem, hogy más örül.

Mindenkit lelkesített valami szép eszme;

szomszédomban az asztal alispánja a halvány csillag regéit beszélte, s midőn ezen szavakat kimondta: „Soha addig,” az ismeretlen szemén könny futott végig.

Mindannyian ránéztünk; emléklap volt arca, mely egész mult szenvedéseiről akart számot adni.

— S igazak volnának a mondottak? szólt az idegen.

— Igen, felelt az alispán; ha kétkedik ön, azonnal meggyőződhetik.

— S hogyan?

— Van a halvány csillagnak egy kedvencz dala, a melyet ha valaki szaval, a szép teremtés ott terem, végig méri szemeivel, s nagy fájdalmak közt távozik.

S a dal?

A dal így hangzik hogy:

„Meglep néhány perczig
Egy nehéz gondolat“ . . .

Az ifju olyan lett, mint a halál.

Kíváncsiságunk még magasabb fokra há-

gott, míg egészen átszellemülve, kért bennünket, hadd szavalja el ő a dalt.

— Éljen! — hangzott minden ajkról, s a zsufolt tereméből nem egy szem volt az asztal felé fordítva.

A dal hangzik:

„Meglep néhány perczig
Egy nehéz gondolat“ . . .

Többen láttuk, hogy a halvány csillag ott hagyta helyét, s közeledett felénk, de nem szóltunk.

„És te észreveszed,
S megfedded magadat.“

Alig néhány lépésre volt már, s ki ez arcot látta, együtt látott rajta megdicsőülést és poklot.

„Aztán elfutsz, játszol
De a játék kint ad,
Lásd ezt a valamit
Szerelemnek hívják.“

— Az Isten szerelmére Mór! — riadt fel elhaló hangon a halvány csillag s egy székre dőlt.

A másik pillanatban egymás karjain láttuk a két boldogot, s a szerelmet egész mindenhatóságában.

Valter Mór volt az ifju, a halvány csillag pedig Fényházy Kornélia.

Szerelmesünk elmondta az egész mult történetét, egyezőleg, a mint azt fentebb eléadtuk. Farkas Miska ráhuzta a legszebb csárdásokat, s az asztal körül valóságos lakodalmi kedv lett.

A következő napokban nyillani kezdtek az arczrózsák; a halvány csillagból piros rózsa lett; a szemek visszanyerék villámaiakat; mosoly ülte meg az ajkakat, s a homlok márványa neki derült.

Mily szép volt a fájdalomban, oly szép volt a szerelemben.

Két hetet töltött még Kornélia s Valter Füreden, s elutaztak mindketten Erdélybe.

Nem kétlem, a mit a lélek remélt, a szív érzett, eddig minden teljesülve van!

Egész fürdői saison alatt megmaradt a halványcsillag emlékezete.

— — — — —

Talán nem untattalak e történetkével;
ebből is meggyőződhetsz, hogy a szenvedők
számára van áldása a földnek.

— — — — —

XLVI.

Füred, 1853. aug. hó 18.

Gyengülök, mint sugarában az őszi nap!

Ha kinzó fájdalmaim nincsenek is, valami emészt belől; érzem, hogy naponként fogok s úgy vagyok néha arczomon az örömnék csillámaival, mint a virágos fa, mely magában hordja őrlő férgeit.

Soha sem volt drágább az idő előttem, mint most; minden órához molón kapok, mint ki örvényben van — a mentő kézhez.

Bölcselekedem: az életben benne van a halál; halálban az örökélet, örökéletben az Isten — tehát bennem van az Isten; mind hiába! így is érzem erőtlenségem; vigasztalhatlan, ki annyiszor mást vigasztalt!!

Jól mondják, a sors olyan, mint a pók; mindig szövi hálót, s ritka ember, ki bele nem akad.

Kinek minden büne az volt, hogy szívében több terhet hordott, mint sok más; a szeretetben nem ismert önösséget; ha üldöztek, boszút nem állt; hitt, habár annyiszor csalódott, s két szem világa elég volt neki arra, hogy soha el ne tévedjen... még is mást érdemel.

Oh Istenem! most érzem még, hogy minden jó tetteim mellett is kevés voltam embernek; a lehetetlenséggel küzdtem, de le nem győzhetém, s minden akarát és küzdelem mellett is oly messze voltam a tökéletességtől, mint eged van a földtől, mert hisz én is ember vagyok... erőtlenség, gyenge halandó... egy tőled ellőt szikra, megszámtott percekkel; mely ellobbanik, s visszaszáll oda, honnét jött — kezedbe!!!

Elutaztattak; azt hívék, majd a távolban elaltatják bennem a fájdalmat; feledek; s nem gondolák meg, miként van utitárs, mit elhagyni nem lehet — az emlékezet.

Iha annyit érünk, mennyit fájdalmaink érnek, melyekben ép' ugy tisztulunk, mint

az arany a tűzben, — akkor én nagyon drága vagyok, legalább neked drága, ki, első látásod óta, fájdalommal hordozom képedet.

Látom, naponként tisztulok a tűzben, vetkőzöm le a salakot, minél érdekesebbé tenni magamat számadra. Egészen meg nem tisztulhatván, gondold meg: én is ember vagyok. Ha azt akarják, ne legyen bűn, új lángot kell lop Promethnek az égből.

Kezedbe jutva levelem, nézd meg a szomorú fűzet, sokat fog az beszélni helyettem; midőn eltávoznunk, többször egy rög, vagy kihült nyom képviseli a távozt, melyek tanúi voltak a mult óráknak.

Ember után kihült nyom... nyom után feledés!

Ez sorsunk!

S nem zugolódom; mivel volnék érdekesebb, mint azon számtalan miliók, kik feledve vannak.

Az úrt, mit magunk után hagyunk, betölti más; élet után álom; s az álom után?

Olvasd a szent könyveket, s nyugodj meg!

XLVII.

1853. szept. 9.

Midőn minden pillanatnak százszoros ára van; midőn szeretném egész életemet megértetni veled: tudni mind azt, a mit gondoltam, a mit tettem; akkor nem lehetek körodben; olvasnál belőlem, értenél meg.

Ki tagadná, mikép életünk könyv, melyben a sors, körülmények vezetik a jegyzeteket; a vörös betűk gyönyört, a feketék bánatot, a sárgák irigységet jelentenek benne; s midőn a nagy könyv betellett, végóráknál az öntudat még egyszer végig olvassa, s azután becsukja a halál...

Öt napja már, hogy ide haza az ágyat őrzöm; többen meglátogattak, kik azelőtt mit sem akartak rólam tudni; az ellenség is ágyomhoz jött, s jó képet mutatott. Így van

az! az ember hasonlít a földhez, minden nap
 önérdékének tengelye körül forog, s feledi,
 mikép évenként legalább egyszer a barátság
 körül is meg kellene fordulnia, mely napja
 életünknek.

Azt irod, bocsássak meg!

E pár szó egész lényemben megrázott.

Arra a gondolatra ébresztett, tán azt hi-
 szed, soha sem látlak többet?!

Soha! soha?! Kik válhatatlanok vagyunk,
 kiknek vágya, reménye, gondolata, öröme
 összeforrt! mint lehetne ez?

Mit bocsássak meg?

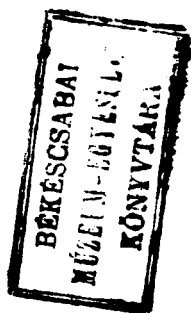
Azt, hogy szeretted? ez nem bűn, legtel-
 jebb erénye a léleknek.

Két fő bűnöd tudom, ez is a tizparancso-
 lat ellen van. Két nagy bűn; loptál és öl-
 tél!...

Meglopták szemeid a napot, legszebb su-
 garában, s megöltél bennem mindent, mi
 földi, csak a nemesebb részek maradván
 meg...

Ha ezek bünök, bocsássa meg az, kinek
parancsolatja ellen vétél...

Nekem nincs megbocsátani valóm!

XLVIII.

1853. oct. hó 4.

Buesu! buesu!

Mily nehéz kimondani e szót! Elbucsuzni, mielőtt boldogok valánk... elmenni örökre, még egy kézszorítás melegét sem érezve, oly messze utra! Kicsordultak könnyeim, ez gyógyulásom, mert olyankor megkönnyebbül szívem.

Elveszteni mindent, a remények birásában már, nehezebb, mint az élvezet, a valódi birás után. Könnyen megy el az, a ki élt, de a ki csak vágyott és remélt, — oh, ez százszoros halál!..

Az agg tölgyet ki siratná meg özszeomlásában? eleget élt, küzdött, s csak rendeltetésének hódolt, midőn leroskadtt; hanem látva a virágos fát, villámtól összezuzottan, akaratlanul is felschajtunk és sajog szívünk.

Midőn elteszik a hatvan évet, legfeljebb azt mondjuk rá: az idő itt volt! huszonkét évet írni a deszkaszálra, az is könyvet ejt, ki pénzért teljesíté e kötelességet!!

Képzelheted, mi volna most nekem, egy tekintet tőled? midőn kinézek az ablakon, és:

Nincs madárdal! a fáknak sudarán
Meghalni készül a lombfűzér;
S a mely titkos bánatát panaszlá,
Megnémult a beszédes vizér.
A napsugár, mint a hült szerelem,
Oly hidegen reszket fűrtjeimen.

Mi volna hangodat hallanom, s látni azt a fényes homlokot, melyen annyiszor megdicsőültem?

Kérem az urat, engedje megérnem:

Még csak egyszer érinteni kezedet,
Még csak egyszer tekinteni rád;
S aztán megyek, mint sorsom rendelé,
Aztán örökre Isten hozzád!
Még csak egyszer hadd érezzem könyved,
Mely annyiszor homlokomra hullt,
Oly jól esnék ez égő tengerében
Fürdenem, mely vigasztal és gyújt.

Ragyogj, ragyogj! küld reám sugarad,
 A mely mindig engem égetett;
 Nincsen abban semmi szentségtörés:
 Ha a csillag, mely nyugodni készül,
 Ha a nap, mielőtt elsötétül,
 A földre egy reszkető fényt vet.

Ha nincs találkozás; ha nincs kegyelem
 a szenvedőnek, megujulni arcod látásán;
 meggyógyulni szemeid fényén, — levelem
 mellett fogadd e dalt; régen volt írva, de
 nem volt időszerű, megismertetnem véled.
 Kerted árnyában sétálva, midőn látni vágyol,
 és nem láthasz, olvasd el néha, elég lesz ez
 arra, hogy megemlékezzenek rám a fák és
 virágok, s mindenek felett a te kegyes lel-
 ked:

Virágos kert, ákácz lombjaiddal,
 Mely közt meghalt száz, meg száz madárdal,
 Nyisd fel ernyőid!
 Zöld levelek! felém intő árnyak!
 Szép képei életem multjának,
 Itt sétáltam, itt....

Csendes szellő! lelkemnek sirálya!
 Piros rózsza! virágok királya!
 Bibor köntösöd,

Midőn urnöd végig simogatta,
Azt híven, hogy harmatsepp van rajta,
Én könyeztem itt.....

Utáidnak zöld bársony szegélye,
A reggelek büverejü fénye,
Most is üdvözt.
Sárga lombok ágtól bucsuzása,
Estvénként a csillagok hullása,
Én álmadtam itt.....

Szines lepkék, arany szín szárnyakkal,
Könnyen szállva, miként egy-egy szép dal
A mely lelkesít!
Oh, én bohó! még meg is kergettem,
Pedig az én epedő szerelmem,
Úzte képeit.....

Zöld volt a lomb; minden virág nyilva,
Midőn a te szépséged hatalma,
Szerelemre hitt!
Oh, most minden hervadva, leégve,
Engedd meg, hogy én is emlékedre,
Elhervadjak itt!!!

XLIX.

1853. oct. hó 15.

Úgy ragaszkodom az élethez; látja a teremtő, egyedül te érted, s azokért, kik kedvesei lelkemnek. Lázasan kapok szivemhez, ugyan dobog-e még? s azt mondja: nincsen remény, nincsen remény!..

Még messze jön orvosom, már üterem érintem, ver-e, meleg-e? azt mondja: nincsen remény, nincsen remény!...

Majd altatom magamat; forró homlokon nyugszik karom; azt hiszem, most is az eszmék égetik, azok a gondolatok, melyek érted fájtak annyiszor. Más forróság ez, mely azt mondja: nincsen remény, nincsen remény!..

Majd hideg vagyok óraszámra; nem hallik meg a lehellett ajkimon, s a dermedtség — mint jeges kigyó-csúszik rajtam végig;

hallok szavakat, lezárt szemmel, mintha nagyon meszsiről jönnének: oda van! be kár érte! hogy átváltozott?.. Magam is hiszem, míg égő tüzet érzek folyni reám másik pillanatban; ah, ez élet! — felrobbanek — s anyám könye hull arczomra.... Azt mondják e könyek: nincsen remény, nincsen remény!..

Megmentene egy csókban; kezét szívemre teszi, hogy meleg legyen; lehelletet önt számba. Ez az első feltámadás a földön, midőn az anyai fájdalom felébreszti a félhalottat!...

A másik feltámadás Isten és emlékezeted erejéből leszen!...

Ugy-e eljössz meglátogatni ott, hol nincs többé féltés, irigység, szemrehányás, s az emberek nem rágalmaznak, hanem imádkoznak?!

Ha az életé valál, a hamvak is számítnak rád!..

L.

A szerelem tíz parancsolatja.

Én vagyok a te szeretőd, emléked; idegen kedveseid ne legyenek én előttem; képzelt képet ne alkoss szivedre, hogy azt szeresd és imádjad.

A szerelem nevét hiába fel ne vedyed.

Mindenek felett megemlékezzél, hogy szived dobogásának, lelked emelkedésének ünnepeket szentelj; illő, hogy verejtéked és munkáid közepette legyen nap, melyen az Istennel legyél.

Atyád s anyádon kívül tiszteld — ha él — kedvesed nevét, becsületét, fogadását; ha meghalt, emlékezetét s minden szépet, nagyot, nemest, mit maga után hagyott, hogy sokáig élj a földön, melyet a te Urad, Istened ad neked.

Vigyázz, hogy lelket, nyugalmat ne ülj!

Ne legyen soha egy elesett gondolatod,
mellyel meg nem érdemelted az Ur szeretetét.

Ne lopja meg tüzétől szemed a napot;
arczod színétől a rózsát, liliumot; elég ne-
ked annyi szépség, mennyit az ég maga
adott.

A ki szeretett, ne mond azt soha róla,
hogy nem ismered, hanem benne élj, szeress
és remélj!

Ki mást szeret, ne gondoljon rá lelked
soha; légy magadé, vagy egy azzal, kivel
már magad megosztád.

Ne kívánd más örömét, boldogságát, sze-
rencséjét; ékét a mezőnek, titkát az égnek,
báját a tavasznak; semmit, semmit, a mi
rajtad kívül vagyon. Ha már az életben
egyek voltunk, legyünk egyek a halálban
is!... Ugy legyen!

* * *

Ha a szerelem oly nagy hatalma volna a
világnak, melynek uralkodása alatt. soha le

nem nyugszik a nap, — egész földön megrendelné a gyászt, midőn ilyen szivnek megáll verése...

Ha volna a szerelemnek történetkönyve, mely örökítné azt, mit a sziv érzett; e sziv nem számíthatna soha feledésre...

De a sziv nem bir ily nagy érdemekkel, melynek minden kincse szeretetében állt, s csak azon emlékből hordja örök életét, melyet maga alkotott magának!...

E sorokban ha van valami, a mi nem mulandó, én eleget tettem barátom emlékezetének, kinek poraival csak e hon földe lett drágább.

Azért halt meg, a miért élt — a szerelemért.

Könyezd meg oh szerelem!

